

Gemeentelijk bomenplan voor de stad Harelbeke
Deel I Bomenbeleidsplan

Met steun van de
Vlaamse overheid

september 2013, eindrapport

Colofon

Dit document is een publicatie van:

Intercommunale Leiedal
President Kennedypark 10 - BE-8500 Kortrijk
tel +32 56 24 16 16 - fax +32 56 22 89 03
stedenbouw@leiedal.be

Opdrachtgever : stad Harelbeke

Stuurgroep intergemeentelijk bomenbeleidsplan:

Stadsbestuur Harelbeke : Yves Debosscher,
Frederique Vandecasteele

Gemeentebestuur Kuurne : Eric Lemey, Jean-Marie
Ongenaert, Soetkin Decaluwé

Stadsbestuur Waregem : Bart Van Waelderen,
Francky Van den Heede

Stadsbestuur Wervik : Cristian Dewanckel, Tom
Vantomme

Gemeentebestuur Wevelgem : Stijn Tant, Geert
Delaere

Gemeentebestuur Zwevegem : Christophe Calant,
Dirk Vandromme , Rutger Davidts

Agentschap Natuur en Bos : Stijn Loose

Intercommunale Leiedal : Stefaan Verreu, Paul
Geerts, Bjoke Carron

Het bomenplan kwam tot stand als intergemeentelijk project met de steun van de Vlaamse Overheid in het kader van de "Samenwerkingsovereenkomst Milieu 2008-2013".

Inhoudsopgave

Colofon	2	5. Beleidsdoelstellingen met betrekking tot bescherming, behoud en uitbreiding van het bomenbestand	32
Inleiding	4	5.1 Beleidsdoelstellingen met betrekking tot bescherming en behoud van het bomenbestand	33
1. Waarom een gemeentelijk bomenbeleidsplan	6	5.2. Beleidsdoelstellingen met betrekking tot uitbreiding van het bomenbestand	38
2. Het belang van bomen	10	6. Bomenstructuur	46
2.1 Ruimtelijke betekenis	11	6.1 Inleiding	47
2.2 Ecologie & biodiversiteit	11	6.2 Ontwerp bomenstructuur	48
2.3 Luchtkwaliteit & omgevingsklimaat	12	7. Projecten en acties 2014-2018	60
2.4 Sociaal-psychologische effecten	13	8. Communicatie en participatie	68
2.5 Cultuurhistorisch belang	13		
2.6 Educatief belang	14		
2.7 Esthetisch belang	14		
2.8 Economisch belang	14		
3. Sterkte/zwakte analyse gemeentelijk bomenbeleid	16		
4. Beleidsvisie 'Ruimte voor bomen'	22		
Beleidsprincipe 1 : Een kwalitatief hoogstaand bomenbestand	24		
Beleidsprincipe 2 : Uitbreiden van het bomenbestand	26		
Beleidsprincipe 3 : Een duurzaam en beheerbaar bomenbestand	27		
Beleidsprincipe 4 : Bomen zijn onderdeel van de ruimtelijke structuur	28		
Beleidsprincipe 5 : Ontwerpen op bomenmaat	30		
Beleidsprincipe 6 : Streven naar een maatschappelijk draagvlak voor bomen	31		

Inleiding

Bomen en gemeenten ... het is een boeiend, maar niet altijd een evident verhaal. Bomen maken deel uit van de groene ruimte en kunnen in belangrijke mate het karakter van onze stad bepalen. Bomen maken de stad op maat van mensen en vormen ook een bron van biodiversiteit binnen de bebouwde omgeving. Uit persartikels blijkt dat het onaangekondigd kappen van bomen de gemoederen sterk kan beroeren. Nu in private tuinen vaak onvoldoende ruimte is, is er een stijgende nood aan volwassen bomen binnen het collectief, openbaar groen.

Bomen kunnen echter ook voor hinder zorgen wanneer ze niet oordeelkundig worden ingeplant of beheerd. Het gebruik van bomen dient dus een weloverwogen keuze te zijn. Ontwerp en beheer dienen rekening te houden met zowel de ruimtelijke, de ecologische, de maatschappelijke als de groen-technische aspecten.

Sinds 2009 komen de gemeentelijke groenambtenaren van de dertien gemeenten van het arrondissement Kortrijk regelmatig samen.

Op dit overleg bleek spoedig het aanplanten en het beheer van bomen een aandachtspunt te zijn, in het bijzonder de problematiek van straatbomen. Hierbij werd het idee gelanceerd om met Leiedal en een aantal gemeenten intergemeentelijk een bomenbeleidsplan te maken en de kosten te verdelen.

Uiteindelijk hebben zes gemeenten beslist mee te doen met deze intergemeentelijke aanpak en hiervoor een intergemeentelijk project in te dienen.

Hoofdbedoeling van een gemeentelijk bomen(beleids) plan is op een doeltreffender en op termijn ook duurzamer en financieel verantwoorde manier om te gaan met stads- en straatbomen. Het gaat hierbij in de eerste plaats om bomen binnen het openbaar domein als straten en lanen, parken en plantsoenen, groene zones en pleinen, ...

Met dit bomenbeleidsplan wil de stad:

- haar (ruimtelijke) ambities met betrekking tot bomen vastleggen;
- ruimte creëren voor bomen in straten en op pleinen;
- regels en richtlijnen formuleren om het bestaande bomenbestand beter te beschermen;
- de kwaliteit van het bomenbestand op peil te houden, te verbeteren en uit te breiden.
- de bewoners maar ook ontwerpers, uitleggen wat de stad ten aanzien van bomen wil bereiken.

Een bomenbeleidsplan is ook de opstap naar een bomenbeheerplan waarbij voor elke stad afzonderlijk tot op wijk- en straatniveau het beheer, onderhoud en boomverzorging verder gepreciseerd kan worden. De gemeenten kunnen de uitwerking van dit vervolgtraject zelf vastleggen.

Alhoewel de focus van dit bomenbeleidsplan ligt bij bomen in een bebouwde omgeving en langs infrastructures, vormen ook bomen in de open ruimte en in het landschap een belangrijk aandachtspunt binnen het gemeentelijk beleid. Kleine landschapselementen, erfbeplanting, knotwilgenrijen, houtsingels, groenschermen, ... dragen bij tot de ruimtelijke kwaliteiten, de identiteit van het landschap en de ecologische structuren.

De betekenis van bomen in het landschap maakt deel uit van een gemeentelijk landschap- of groenstructuurplan.

1. Waarom een gemeentelijk bomenbeleidsplan

Bomen zijn belangrijke groenelementen in de publieke (verstedelijkte) ruimte. In deze ruimte zijn diverse sectoren actief. Om richting en structuur aan deze activiteiten te geven is het van belang een beleid te formuleren en te zorgen voor afstemming tussen de sectoren onderling. In deze afstemming hebben in de huidige situatie bomen geen of veelal een ondergeschikte rol. Hierdoor raakt het voortbestaan van (volwassen) bomen in de verstedelijkte omgeving bedreigd. De laatste decennia stellen boombeheerders vast dat steeds meer bomen verdwijnen uit de publieke ruimte.

Daar waar bomen aangeplant worden, is de levensduur sterk beperkt door randvoorwaarden uit de omgeving en door gebrek aan kwalitatief beheer. Willen we nog (grote) bomen langs straten, op pleinen, langs dreven, ... dan moeten bomen op een evenwaardige manier meegenomen worden in de inrichting van de publieke ruimte. Daarnaast is er voldoende expertise nodig om de bomen na aanplant kwaliteitsvol te beheren. Hiervoor is een planmatig bomenbeleid en -beheer noodzakelijk.

Wat houdt een gemeentelijk bomenplan in?

Het bomenplan zet op een planmatige en duurzame wijze de bakens uit voor de toekomst van individueel beheerde bomen. Dit plan focust zowel op het behouden van het huidige bomenbestand als op het uitbreiden ervan.

Het bomenplan spitst zich toe op bomen in de bebouwde omgeving die als een aparte eenheid van beheer kunnen beschouwd worden. Het gaat daarbij vooral om bomen langs wegen, op pleinen, in parken, enz. Bomen buiten de bebouwde omgeving in meer landelijke gebieden worden eveneens in dit plan behandeld, in de mate dat ze als aparte eenheid van beheer kunnen worden beschouwd, zoals straat- en laanbomen langs landelijke wegen, enz. Het bomenplan geldt in de eerste plaats voor bomen op openbaar domein, zowel op straatniveau als op

wijkniveau. Private bomen komen beperkt aan bod als het gaat over bomen die bepalend zijn voor het straatbeeld en bij het beoordelen van vergunning voor het kappen.

Bomen die niet als aparte eenheid van beheer beschouwd worden maar deel uitmaken van een geheel, zoals bomen in bossen, parken of natuurgebieden, waarvoor aparte beheerplannen worden opgesteld, worden hier niet behandeld. Ook bomen die deel uitmaken van kleine landschapselementen (houtkanten, hagen, boomgaarden enz.) vallen buiten het raamwerk van dit bomenplan, en is onderwerp van landschap- of groenstructuurplan.

Het bomenplan is opgebouwd uit 3 onderdelen: Elk onderdeel staat op zich en kan apart uitgewerkt worden, zodat de opbouw van een bomenplan stapsgewijs kan aangepakt worden.

- **Inventarisatie:** wat heb ik?

Het antwoord op de vraag 'Wat heb ik?' wordt gegeven door de inventaris. Voor het uitwerken van een realistisch bomenplan is het noodzakelijk te weten wat de toestand is van het actuele bomenbestand in eigendom en/of beheer van de organisatie.

- **Bomenbeleidsplan:** wat wil ik?

Het antwoord op de vraag 'Wat wil ik?' vormt het beleidsplan. Het zet de koers uit voor de lange termijn (ongeveer 20 jaar) gebaseerd op actueel omgevingsbeleid en de boomspecifieke beleidskeuzes. Het bomenbeleidsplan kan opgemaakt worden los van de inventarisatie.

• **Bomenbeheerplan:** hoe moet dat?

Het antwoord op de vraag 'Hoe moet dat?' vormt het beheerplan. De realisatie van de geformuleerde beleidsdoelen dient in overzichtelijke stappen te gebeuren. Het beheerplan somt de maatregelen en projecten op met een werkplan opgesteld dat een overzicht geeft van de te verrichten werkzaamheden en de daarbij horende inzet van mensen en middelen.

Wat houdt een bomenbeleidsplan in?

Een bomenbeleidsplan is dat onderdeel van het bomenplan waarin een visie op lange termijn (20 jaar en meer) wordt vastgelegd om een gevarieerd, duurzaam en gezond bomenbestand te bekomen. Deze visie wordt vertaald in beleidsdoelstellingen en -principes met betrekking tot behoud en uitbreiding van het bomenbestand. Deze doelstellingen geven antwoord op vragen zoals: Waar wil ik bomen? Hoeveel bomen wil ik? Welke bomen wil ik? Daarbij wordt rekening gehouden met wensen, ontwikkelingen en ideeën die bestaan binnen de stad met betrekking tot o.m. stadsplanning, wegbeheer, milieubeheer, groen- en natuurbeheer enz. Deze doelstellingen worden op hun beurt vertaald in actieplan en maatregelen inzake uitbreiding (aanplant, soortkeuze, eindbeeld...) en behoud (beheer, bescherming, vervanging van bomen, enz.) om een duurzaam en kwalitatief goed bomenbestand te bekomen.

Nadere richtlijnen zijn opgenomen in een kwaliteitshandboek dat een overzicht biedt waarvoor een duurzaam bomenbestand dient te beantwoorden.

Het bomenbeleidsplan bouwt voort op het 'Technisch Vademecum Bomen' en op de 'Richtlijnen voor een stedelijk bomenplan' (beide ANB), maar laat zich ook inspireren door goede voorbeelden van bestaande bomenplannen.

Het is van belang te onderlijnen dat een

bomenbeleidsplan een beleidsdocument is van de gemeente, waarbij het gemeentebestuur zich uitspreekt over de visie, doelstellingen en de inzet van middelen. Het vormt dan een leidraad voor de gemeentelijke diensten om in de operationele fase dit toe te passen en te vertalen in concrete projecten.

De finaliteit van een bomenplan is uiteraard in de eerste plaats actiegericht. Het mag met andere woorden niet blijven bij mooie intenties, verwoord in een kleurrijke brochure. De bedoeling is dat het bomenplan op het terrein leidt tot een verbetering van het gemeentelijk bomenbestand, zowel in kwaliteit als in kwantiteit, zowel in soortensamenstelling als in leeftijdsopbouw.

Status van het Bomenbeleidsplan

Het is voor bomen evident dat op de lange termijn wordt gedacht met het oog op een continuïteit voor het bereiken van een duurzaam bomenbestand. Met dit bomenbeleidsplan legt het gemeentebestuur haar beleid voor een periode van 20 jaar (2013-2033) vast. Het bomenbeleidsplan wordt daarmee een uitgangspunt in toekomstige discussies over bomen en legt de basis voor bomen in nieuwe plannen en projecten.

Het bomenbeleidsplan is een beleidsdocument dat de gemeentelijke visie op bomen verwoordt, de bestaande en toekomstig te realiseren boomstructuren aanwijst en maatregelen formuleert die van belang zijn voor behoud, versterking en uitbreiding van het bomenbestand. Belangrijk is dat het bomenbeleidsplan formeel onderschreven wordt door het gemeentebestuur. Het bomenbeleidsplan vormt de leidraad voor werken in de openbare ruimte een bouwsteen voor het integraal werken. Het wordt dan ook bekendgemaakt bij alle relevante interne en externe diensten en personen.

Dit bomenbeleidsplan heeft geen wettelijke of decretale status en is juridisch dan ook niet

afdwingbaar. Bepaalde onderdelen ervan zullen in gemeentelijke reglementen, verordeningen en bestekken vertaald worden. Toch heeft het plan een (beleids)sturend en richtinggevend karakter voor alle beheerders en ontwerpers met betrekking tot aanleg en beheer van bomen op het grondgebied van de stad. Het bomenbeleidsplan wordt geagendeerd op de gemeenteraad zodat de stad een duidelijk engagement neemt om dit beleidsplan als leidraad te gebruiken.

Vijf jaar na vaststelling van dit bomenbeleidsplan zal het worden geëvalueerd en waar nodig worden aangepast. Ook tussentijdse aanpassingen zijn mogelijk indien dit nodig blijkt.

Het is de bedoeling om dit bomenbeleidsplan in de nabije toekomst aan te vullen met een bomeninventaris en een bomenbeheerplan om op die manier te komen tot een alomvattend bomenplan.

Doelgroepen bij het bomenplan

Het opstellen van dit bomenbeleidsplan heeft tot doel samenhang in het gemeentelijk beleid ten aanzien van bomen te bewerkstelligen en duidelijkheid voor alle betrokkenen te scheppen.

Dit bomenbeleidsplan richt zich op de eerste plaats tot alle gemeentelijke diensten die zich op één of andere manier met bomen op het openbare domein bezighouden in eerste instantie de gemeentelijke groendiensten, maar evenzo ruimtelijke ordening, openbare werken, mobiliteit, milieudienst, ... Ook andere besturen en bedrijven die actief zijn op het openbaar domein in de stad, zoals het Vlaams Gewest en de diverse nutsbedrijven, zijn betrokken partij. Het bomenbeleidsplan biedt hen inzicht in de beleidsuitgangspunten van de stad ten aanzien van de aanplant, het beheer, bescherming of het kappen van bomen.

2. Het belang van bomen

Bomen zijn meer dan 'groen'. Bomen zijn de meest duurzame groene elementen van de openbare ruimte. Het zijn de dragers van de groenstructuur. Ze zijn sfeerbepalend en dragen in sterke mate bij aan de herkenbaarheid en het karakter van plekken, routes en landschappen. Ze hebben bovendien een belangrijke ecologische, sociale, cultuur-historische, esthetische en economische waarde en ze dragen bij tot een aangename en gezonder woon- en leefmilieu. Dat laatste geldt zeker voor de bomen in onze woonstraten, langs speelpleinen of op schoolpleinen.

2.1 Ruimtelijke betekenis

Bomen geven structuur aan een dorp, een wijk, een stad of een landschap en versterken zo het ruimtelijk beeld of zorgen net voor afscherming.

Ruimtelijk gezien kunnen bomen o.m. volgende functies hebben:

- ze dragen bij tot een evenwichtige ruimtelijke opbouw die herkenbaarheid en rust uitstraalt en ruimtelijke samenhang en identiteit creëert of, omgekeerd, kan helpen om een ruimtelijke diversiteit te realiseren;
- ze vormen en dimensioneren de ruimte (bv. een plein) of zorgen ervoor, op grotere schaal, dat een landschap 'leesbaar' wordt (bv. bomen langs een rivier, kanaal of beek);
- ze brengen hiërarchie aan (benadrukken bv. verschillen tussen wegen), waardoor de opbouw van de stad wordt verduidelijkt. Ze kunnen ook als bakens in een dorp of een landschap functioneren;
- ze kunnen bijdragen tot een meer harmonische overgang tussen het buitengebied en het bebouwd gebied;
- ze hebben een afschermende functie van gebouwen en wijken;
- ze verhogen de woon- en omgevingskwaliteit;
- ze zijn vaak het enige of belangrijkste 'natuurlijke' element in een steeds meer verdichte

- en compacte verstedelijkte omgeving;
- ze kunnen ingezet worden voor de geleiding van verkeersstromen, eventueel als verkeersremmer (door het planten van een rij bomen met afnemende tussenafstand, is de snelheid van het verkeer met enkele kilometers per uur terug te brengen) en voor het ordenen van parkeerplaatsen.

2.2 Ecologie & biodiversiteit

Bomen hebben een belangrijke ecologische functie. De ecologische waarde wordt sterk bepaald door de ouderdom en grootte van de boom, de omvang van het bomenbestand en de diversiteit van dat bestand.

- Elke boom heeft een intrinsieke natuurwaarde, het is een eco-systeem op zich.
- Bomen zijn een belangrijke biotoop voor vogels, ongewervelden en epifyten zoals korstmossen, wat zeker in een stedelijke omgeving uitermate belangrijk is. Ze bieden voedsel-, nest- en schuilgelegenheden. Bloeiende bomen leveren nectar en stuifmeel voor insecten. Op oude leeftijd bieden bomen plaats aan o.m. vleermuizen en uilen.
- Aaneengesloten linten en grote bomen vormen in combinatie met het overige groen bruggen voor fauna in de bebouwde omgeving. Iedere bomenstructuur die vanuit het buitengebied de bebouwing inloopt, is een ecologische infrastructuur, waarlangs planten en dieren de bebouwde omgeving in komen.
- Naast de bomen zelf kan bij een bomenrij ook de berm grote natuurwaarde bevatten.

We select trees for their ornamental attributes rather than their architectural value and ability to provide 'greenmass' - an unassuming and quiet backcloth to other structures and features. A serious 'lost opportunity'.

Peter Thurman - Designing with trees

2.3 Luchtkwaliteit & omgevingsklimaat

Het effect van bomen op het omgevingsklimaat in een verstedelijkte of dicht bebouwde omgeving krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht, mede in het licht van de verwachte klimaatsopwarming en de inspanningen om onder meer de CO₂ uitstoot en de concentraties fijnstof te beperken. Volgens diverse rapporten in binnen- en buitenland zouden (straat- en andere) bomen in een verstedelijkte omgeving op dit vlak een cruciale rol kunnen spelen.

Luchtkwaliteit

Bomen kunnen een hulpmiddel zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren door onder meer fijn stof en stikstofoxide (NO₂) af te vangen en de hoeveelheid CO₂ te reduceren. Bomen zijn op dit vlak het meest effectief, daarna heesters en kruidachtigen en tenslotte gras en andere vormen van bodembedekking. Modelstudies wijzen erop dat bomen ongeveer 20% van de hoeveelheid fijn stof uit de lucht kunnen filteren, ongeveer 10% van de stikstofoxiden en 8% van de ozon. De effectiviteit van het filteren is afhankelijk van de soort boom: naaldbomen filteren beter fijn stof, loofbomen filteren beter gasvormige verontreinigingen en van de plaatsing van de bomen: evenwijdige lijnen langs infrastructuur zijn het meest effectief.

Bomen compenseren ook een deel van de CO₂ die ontstaat door ons energieverbruik. Britse wetenschappers becijferden dat in een middelgrote stad per m² groen gemiddeld 3,16 kg CO₂ wordt opgeslagen, vooral door bomen. Indien 10% van het publieke groen zou bestaan uit bomen in plaats van gras, dan zou de CO₂ opslagcapaciteit met 12% toenemen. Afhankelijk van de plek kan een boom elk jaar 3.000 tot 10.000 autokilometers compenseren wat betreft de stikstof- en CO₂ uitstoot.

Omgevingstemperatuur

Bomen verminderen temperatuurextremen in de verstedelijkte omgeving en kunnen de omgevingstemperatuur in de bebouwde omgeving doen dalen. Het belang hiervan zal in het licht van de klimaatsopwarming alleen maar toenemen.

- De temperatuur in een straat met een dubbele rij (grote) bomen ligt gemiddeld 6-10°C lager dan in een straat zonder bomen (Simmons R.)
- Onderzoek toont aan dat een toename van het totale volume aan bomen met 10% in een verstedelijkte omgeving de omgevingstemperatuur tijdens warme zomerdagen met 3-5° C kan doen dalen.

Luchtvochtigheid

Bomen zorgen voor een hogere luchtvochtigheid in de directe omgeving. Een volwassen boom verdampt gedurende een groeiseizoen 400 tot 800 l water per m² kroonprojectie, afhankelijk van boomsoort en van de standplaats.

Wind

Bomen kunnen, afhankelijk van de manier waarop ze toegepast worden, sterke winden afremmen en als windscherm fungeren op tochtige plaatsen of op plekken waar felle winden waaien. Omgekeerd kunnen bomen doelbewust ingezet worden om ventilatie en luchtverversing in dicht bebouwde straten of wijken te verbeteren, door ze zo te plaatsen dat wind- en luchtstromen naar de straat of wijk worden geleid in plaats van te worden tegengehouden.

Schaduw

Het temperatuursverschil tussen de schaduw van een boom en de volle zon kan tot 15°C bedragen. Het schaduweffect van één boom zou vergelijkbaar zijn met een zonprotectiefactor van 6 tot 10, wat een vermindering van schadelijke UV-stralen met 6 tot 10

percent betekent. Bijvoorbeeld als beschaduwning van speel- en sportterreinen kan dit een overweging zijn die meespeelt.

Energiebesparing

Een aantal studies tonen aan dat bomen in een bebouwde omgeving kunnen bijdragen tot energiebesparing: in de winter zorgen ze voor beschutting, waardoor gebouwen minder moeten worden verwarmd; 's zomers zorgen ze voor schaduw, waardoor de behoefte aan airco vermindert. Vooral dat laatste effect kan vrij substantieel zijn.

Hydrologische effecten en erosie

Bomen bufferen neerslag en verhogen de infiltratiecapaciteit van de bodem, waardoor ze bij zware neerslag kunnen helpen om piekbelastingen van de riolering en overstromingen te voorkomen. In sommige steden in Engeland, Duitsland en Nederland worden bomen reeds ingezet als integraal onderdeel van een duurzaam drainagesysteem ('Sustainable Urban Drainage Systems').

Groepen of rijen bomen als Wilg, Els en Populier kunnen zeer veel water uit de grond pompen en kunnen gebruikt worden om drassige gronden te draineren.

Bomen houden ook grond vast en kunnen daardoor erosie tegengaan, wat zowel in bebouwde gebieden, bv. op berm en beekoevers, als in landbouwgebieden een belangrijke functie kan zijn.

Geluid

Bomen kunnen in beperkte mate ingezet worden om verkeerslawaaai te absorberen en te dempen. Om een sterke afname van de geluidssterkte te bekomen, is een brede groengordel nodig (minimaal 100m), met zowel bomen als struiken. Wel hebben groenschermen mogelijk een impact op de subjectieve hinderbeleving. Vaak blijkt het geruis van bladeren een maskerend effect te hebben.

2.4 Sociaal-psychologische effecten

Volgens diverse onderzoeksrapporten hebben bomen een positief effect op het fysiek en psychisch welbevinden van bewoners. Zelfs een beperkte groene zone of een kleine boom in een smalle straat blijkt reeds effect te hebben. Mensen die in een groene omgeving wonen, beoordelen hun eigen levenskwaliteit positiever en geven zichzelf een hogere gezondheidsscore.

Bomen kunnen ook bijdragen tot een soort gemeenschapsgevoel, plekken waar mensen aan hechten en herinneringen hebben.

2.5 Cultuurhistorisch belang

Bomen hebben vaak een belangrijke cultuurhistorische betekenis. Ze maken deel uit van een typisch landschap, stads- of dorpsgezicht, of zijn soms de laatste getuigen daarvan. Cultuurhistorische elementen kunnen door bomen worden benadrukt en versterkt. Ze kunnen bijdragen aan het karakter en de identiteit van onze dorpen en landschappen. Landschappelijk dienden bomenrijen vaak om een grens aan te geven van een eigendom. Solitaire bomen in het landschap hadden oorspronkelijk vaak een baken- of wegwijzerfunctie. Bomen zijn soms aangeplant als herinnering aan een belangrijke historische gebeurtenis of een lokaal evenement, op een historisch belangrijke plaats of ze maken deel uit van een soort collectief geheugen.

De laatste jaren krijgt het symbolisch gebruik van bomen hernieuwde aandacht: er worden bijvoorbeeld meer geboortebomen, vrijheidsbomen of vredesbomen aangeplant.

2.6 Educatief belang

Bomen brengen een stukje natuur in de bebouwde omgeving en dragen bij aan natuurbeleving en het ervaren van de wisseling van de seizoenen. Ook kan de aanwezigheid van verschillende boomsoorten in de stad een eerste kennismaking zijn met 'biodiversiteit'.

2.7 Esthetisch belang

Bomen zijn een esthetische verrijking van de leefomgeving door hun karakteristieke vorm, hun omvang, textuur, bladkleur, herfstverkleuring, bloei, ... Bovendien kunnen bomen het beeld van bijzondere locaties, straatbeelden en gebouwen versterken of, omgekeerd, lelijke uitzichten of bouwwerken camoufleren.

Vanuit puur esthetisch oogpunt worden mensen het meest aangesproken door monumentale en oude bomen.

2.8 Economisch belang

De aanwezigheid van bomen heeft een positieve invloed op de waarde van de woningen. Woningen in een bomenrijke buurt zijn, zo wijst onderzoek uit, tot 7-15% meer waard. Voor grondprijzen kan dit oplopen tot 75%.

Bomen kunnen karakter geven aan bedrijfsgebouwen en bedrijventerreinen en daardoor de aantrekkelijkheid voor investeerders verhogen.

Bomen in de bebouwde omgeving kunnen indirect ook een positief effect hebben op bezoekers en toeristen. Zo heeft onderzoek bijvoorbeeld aangetoond dat mensen bereid zijn om zich voor hun boodschappen verder te verplaatsen naar en ook meer te spenderen in een winkelstraat of winkelcentrum met bomen in vergelijking met een omgeving zonder bomen.

In parken kunnen bomen bijdragen tot een vermindering van de onderhoudskosten omdat het onderhoud van een groepje bomen op termijn minder

duur is dan het onderhoud van eenzelfde oppervlakte grasland.

Volgens berekeningen in Nederland zou elke stadsboom gemiddeld 66,13 € per jaar opbrengen. Volgens onderzoek in Engeland zou een investering van 1 £ in bomen een totale economische return van 5 £ opleveren (Trees & Design Action Group, 2010).

Tabel / Economische waarde stadsbomen

Aspect	Bedrag/boom/jaar
Vastleggen CO ₂	€ 0,18
Luchtzuivering	€ 41,05
Voorkomen ongelukken	(1300 €/jaar vanaf 25 ^{ste} jaar)
Verminderen ligdagen ziekenhuis	10%
Verhoging huisprijzen	€ 37,40
Onderhoud boom	- € 12,50
Saldo per boom	€ 66,13

Bron: T. Bade et al (2008)

3. Sterkte/zwakte analyse gemeentelijk bomenbeleid

Aan de hand van een enquête is een gesprek gevoerd met elke stad in de periode april-mei 2011. Het opzet van de bevraging was een beeld te kunnen vormen van het huidige en de gewenste beleid en beheer in de stad rond bomen. De insteek kwam voornamelijk uit de gemeentelijke groendiensten, maar ook andere betrokken diensten leverden een bijdrage. Hieruit kwamen talrijke aspecten naar voor die belangrijk zijn om mee te nemen in het (inter) gemeentelijk bomenplan. In dit hoofdstuk geven we een swot-analyse van het bomenbeleid in de stad. Daar waar er een arcering is voorzien wordt verwezen naar een situatie die het meest lijkt aan te leunen bij de werkelijke situatie. Daar waar geen arcering is voorzien ligt de werkelijke situatie tussen sterkte en zwakte.

Sterkte	Zwakte
Gemeentelijk beleid heeft veel aandacht voor het belang van groene ruimte en bomen in het straatbeeld.	Het belang van groene ruimte en bomen in het straatbeeld is nog onvoldoende gespecificeerd of verankerd binnen het gemeentelijk beleid.
Binnen de stad worden de principes van het Harmonisch park- en groenbeheer toegepast met aandacht voor duurzame bomen.	Binnen de stad ontbreken nog een aantal park- en groenbeheerplannen gebaseerd op HPG.
Talrijke aanwezigheid van straatbomen en parkbomen binnen de stad.	Veel straatbomen en parkbomen zijn in een slechte toestand door verkeerde standplaats of soortkeuze, ziekte of foutief beheer in het verleden.
Vooraf in de stedelijke uitbreidingen in de periode 1970-2000 was veel aandacht voor bomen in het straatbeeld.	Gemeentelijk bomenbestand vooral van zelfde periode en onvoldoende gevarieerd in leeftijdsopbouw of soortensamenstelling.
In de stad zijn er karakteristieke bomen of boomgroepen aanwezig die beeldbepalend zijn en een identiteit geven.	Te weinig bomen in de stad krijgen de kans uit te groeien tot een boom met volwassen afmetingen.
Langs gewestwegen en langs rivieren en kanalen is een vrijwel continue boomstructuur aanwezig.	De stad heeft weinig vat op het groenbeleid van gewestelijke administraties als AWV en WenZ.
Er worden niet enkel straatbomen aangeplant in de bebouwde gebieden, maar, waar mogelijk, ook in het buitengebied langs landelijke wegen .	Het buitengebied heeft een tekort aan bomen in het landschap (bomenrijen, knotbomen, solitaire bomen, erfbeplanting, hoogstamboomgaard, ...).

Bij nieuwe projecten is er overleg met projectontwikkelaars en ontwerpers over en de ruimtelijke invulling met aandacht voor groen en bomen.	In projecten wordt vooral ad-hoc gekeken naar de inpassing van bomen zonder duidelijke richtlijnen en normen of vooropgestelde doelstellingen.
Gemeentelijke groendienst beschikt over terreinkennis en ervaring, heeft zich professioneel uitgebouwd en beschikt over bekwame en gemotiveerde medewerkers.	Gemeentelijke groendienst beschikken over onvoldoende personeel en middelen om alle taken met de nodige zorg uit te voeren.
Gemeentelijke groendienst zit verankerd in de gemeentelijke structuur binnen de dienst Grondgebiedszaken en de Facilitaire dienst.	Gemeentelijke groendienst is geïsoleerd binnen de gemeente en kent onvoldoende autonomie om een eigen beleid te kunnen uitwerken en uitvoeren.
Goede samenwerking en geregeld overleg, onder meer van de gemeentelijke groendienst met de andere gemeentelijke diensten omtrent groen- en bomenbeleid.	Samenwerking en overleg tussen de diensten is te weinig structureel waardoor de groendienst onvoldoende of niet tijdig wordt betrokken bij projecten.
Gemeentelijke groendienst wordt meestal om advies gevraagd wanneer er een impact is op het bomenbestand.	Gemeentelijke groendienst wordt niet altijd of onvoldoende tijdig betrokken of om advies gevraagd als er bomen betrokken zijn (bv. bij gemeentelijke RUP's).
Naast de Codex ruimtelijke ordening, kan een gemeentelijke kapverordening een vergunningsplicht voor het rooien van bomen vanaf een bepaalde omvang opleggen, in Harelbeke is dit vooralsnog niet het geval.	Beperkte handhaving op de naleving van de vergunningsplicht voor het rooien van bomen.
Beeldbepalende bomen worden opgenomen en beschermd binnen de gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.	Geen inventaris van bijzondere of monumentale bomen die een bescherming verdienen.
In het gemeentelijke ruimtelijke structuurplan is een gewenste groenstructuur opgenomen.	In het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan wordt onvoldoende rekening gehouden met de gewenste boomstructuur voor de stad.
Er bestaat een (vroegere) inventaris van het bomenbestand in de stad die verder aangevuld moet worden.	Geen actuele inventaris van het huidige bomenbestand van de stad.

Opportunities	Bedreigingen
Historische kaarten geven een referentie hoe het landschap kan opgebouwd worden met het gebruik van bomen (bossen, bomenrijen, beekvalleien, ...).	Bomen kunnen nadelig zijn voor de landbouwexploitatie, financiële vergoeding bij beheerovereenkomsten onvoldoende om het verlies aan inkomen te compenseren.

Een gemeentelijke boomstructuur kan opgemaakt worden en vertaald binnen het volgend gemeentelijk ruimtelijk structuurplan.	Er ontbreekt een (lange termijns) visie op het gewenste landschap binnen de stad en de betekenis van bomen in het landschap.
Bij het verlenen van kapvergunningen kan gekeken worden of het rooien van bomen kan vermeden of gecompenseerd worden.	Het ontbreken van criteria om kapaanvragen te beoordelen.
Actieve sensibilisatie en handhaving op het naleven van de vergunningsplicht.	Vaak wordt er geen vergunning (stedenbouwkundige, kap- of natuurvergunning) aangevraagd om bomen te rooien.
Verplichte groenschermen vanuit milieu of stedenbouwkundige vergunning kunnen mee helpen tot een goede landschappelijke integratie met meer bomen in het landschap (borgsom als waarborg).	Verplichte groenschermen zijn vaak niet kwalitatief of worden minimalistisch ingevuld. In Harelbeke zijn de groenschermen die kunnen worden opgelegd wel omschreven.
De stad stelt het geïntegreerd werken op als werkmethode.	Gebrek aan interesse en begrip of kennis van bomen bij sommige gemeentelijke diensten. Hierdoor wordt het geïntegreerd werken bemoeilijkt en wordt vooral vanuit aparte hokjes gedacht.
Bomen bepalen in belangrijke mate mee de ruimtelijke kwaliteit binnen de stad. In het bomenbeleidsplan en het kwaliteitshandboek worden de krachtlijnen vastgelegd om bomen effectief een plaats te geven in het plannen en ontwerpen.	Bij ontwerpen van projecten wordt het groen met inbegrip van bomen eerder gezien als weinig belangrijk, commercieel niet interessant en komt op de laatste plaats om de verloren hoekjes op te vullen.
Grote invalswegen, vaak gewestwegen vormen de toegangspoort tot de stad waar bomen mee de indruk kunnen bepalen.	Gebrek aan overleg met andere wegbeheerders zoals AWW en WenZ. Hierdoor wordt het geïntegreerd werken bemoeilijkt.
Bij heraanleg van wegenis, bijvoorbeeld naar aanleiding van de renovatie van het rioolstelsel, kan in het ontwerpen ruimte gereserveerd worden voor bomen.	De ruimte is heel beperkt om in bestaande situaties bomen te kunnen plannen door een sterke concurrentie zowel boven-als ondergronds (bv. nutsleidingen, parkeren, zonnepanelen, ...).
Opleggen van de nodige voorzorgs- en beschermingsmaatregelen bij de stedenbouwkundige vergunning voor werken in de buurt van waardevolle bomen.	Bij infrastructuurwerken is er weinig aandacht voor het beschermen van de bestaande bomen die dan ook vaak schade lijden
Gebruik maken van de richtlijnen uit het vademecum bomen (ANB) of het typebestek 250 bij het plannen van bomen.	Bij uitvoering van infrastructuurwerken is het luik groenaanleg vaak ondermaats, soms in onderaanneming, waarop te weinig controle is op de oordeelkundige uitvoering.

Wanneer er te weinig eigen middelen beschikbaar zijn, kan het uitbesteden een oplossing vormen waarbij de stad verder blijft aansturen naar een kwalitatief groen- en bomenbeleid en –beheer.	Stijgend areaal aan groen zorgt voor een groter werkpakket zonder dat het personeelsbestand van de gemeentelijke groendienst volgt.
Uitbouw van een gemeentelijk gis met koppeling naar de inventaris van het gemeentelijk bomenbestand.	Ontbreken van een geschikte software tool voor groenbeheer en –management.
Een goede afweging naar geschikte soort en passende locatie zorgt voor een maatschappelijk draagvlak (meer communicatie en dialoog met de bewoners over de plaats en de functie van bomen in het straatbeeld).	Groeiende onverdraagzaamheid bij (een deel van) de bevolking die elke vorm van vermeende overlast aangrijpt om een klacht in te dienen of het wegdoen van bomen te vragen.
In rekening brengen van het aspect biodiversiteit: goede afweging naar soorten: inheems, streekeigen, autochtoon, cultivar, ...	
	Een aantal soorten zijn, afhankelijk van de standplaats niet aangewezen als straatboom. Invasieve exoten kunnen zelf ecologische schade toebrengen.
Biodiversiteitscharter afgesloten tussen de stad en Natuur.koepel vraagt om voldoende aandacht te hebben voor het aspect biodiversiteit in de stad en het landschap, waarbinnen het bomenbeleid past.	Stad beschikt over weinig instrumenten om op privaat terrein aanplant van bomen te stimuleren.
Bomen kunnen dienen als snelheidsremmende maatregel.	Bomen kunnen een bron zijn van verkeersonveiligheid langs drukke verkeersassen.

Tenslotte geven we een overzicht van klachten die regelmatig voorkomen:

- Te veel schaduw (lichtinval, zonnepanelen)
- Te dicht bij de gevel
- Staan in de weg (voorbeeld om bijkomende oprit)
- Verhinderen passage op voetpaden
- Verstopte straatkolken en dakgoten door bladeren
- Bron van hooikoorts en allergieën
- Vogels in de bomen (uitwerpselen, schade aan auto's)
- Bladeren en vogels in bomen maken lawaai.
- Aantasting door schimmels en roet (honingdauw)
- Te veel bomen zorgt voor een sociale onveiligheids(gevoel)
- Verminderen de efficiëntie van de openbare verlichting
- Belemmeren het uitzicht op het landschap
- Nemen plaats in voor de auto
- Risico op schade (takbreuk, omwaaien van boom)
- Wortels die verhardingen en gras opsteken
- Wortels die afvoerbuizen verstoppen
- Wortelopslag in tuinen.

Wensen en suggesties van de gemeenten voor het bomenplan

Bij de enquêtering werd ook gepeild naar de verwachtingen ten aanzien van het bomenbeleidsplan. In de eerste plaats wordt gestreefd naar een duurzaam bomenbestand voor de toekomst. Er wordt wel gevraagd het begrip duurzaamheid op bomen beter te expliciteren, zodat hierover geen misverstanden zijn.

Bomen vervullen diverse functies die voor het beleid en het publiek niet altijd even zichtbaar zijn. Het bomenplan dient dan ook een duidelijk beeld te geven van de meerwaarde van bomen in het straat- en landschapsbeeld.

Soortkeuze met een aangepaste soort/cultivar aan de standplaats is belangrijk. In het stedelijk gebied primeert vooral de esthetische waarde, in het landelijk gebied de ecologische waarde. In dit laatste geval is ook de herkomst van belang (zandleem).

Bomen mogen uiteraard geen aanleiding zijn tot hinder. Een aantal soorten als straatboom zijn dan ook duidelijk te mijden.

Vooraf is stedelijk gebied met veel verharding, verstoorde en compacte bodems, ... zijn de groeiomstandigheden minder geschikt en moeten sterke en weinig gevoelige soorten gebruikt worden. Bomen in verharding zijn sowieso af te raden.

Indien het straatprofiel te beperkt is, best geen straatbomen voorzien. In dit geval is het beter met een beperkt aantal bomen enkele groene accenten te leggen. Idealiter zou op elke plaats er minimaal één (grote) boom zichtbaar moeten zijn (wat in de praktijk niet haalbaar is, maar wel het streven moet blijven).

Ook de ruimtelijke planning en de opmaak van inrichtingsplannen zijn sterk bepalend voor de kansen

die bomen krijgen. Nu wordt teveel achteraf gekeken of in een ontwerp bomen nog kunnen ingepast worden. Beter is dat de ruimte voor bomen een voorafname is zodat bomen alle ontwikkelingskansen krijgen. Vanuit het (inter)gemeentelijk bomenplan wordt dan ook verwacht de juiste richtlijnen en normen te kunnen formuleren naar ontwerpers en projectontwikkelaars.

Ook voor woonwijken moet omzichtig met bomen worden omgegaan, gezien de gevoeligheid bij de burgers. In een concept van nieuwe verkavelingen wordt beter gewerkt met een robuuste groenstructuur met een geconcentreerde inplanting van een grotere groenzone, dan wel verspreid over de wijk met kleine groenelementen die weinig bijdragen tot de ruimtelijke kwaliteit. Toch blijken ook kleinere formaten van bomen (eventueel als snoeivorm of knotboom) in een straatbeeld in belangrijke mate het karakter van een straat te bepalen.

Met AWW, WenZ, provincie is een goede afstemming nodig zodat de aanplanting langs gewestwegen, rivieren en kanalen, oude spoorwegbeddingen, ... bijdragen tot de gewenste boomstructuur van de stad. Het opstellen van een streefbeeld voor deze belangrijke assen, binnen de opties van het gemeentelijk bomenplan, is dan ook noodzakelijk als richtsnoer voor toekomstige ingrepen. Hierbij is een goede integratie in het landschap maatgevend.

Finaal wordt er op gewezen dat het bomenbeleid meer een onderdeel is van een meer globaal groen- en landschapsbeleid. Vooral in de open ruimte en de agrarische gebieden liggen er kansen voor de uitbouw van een landschaps-ecologische infrastructuur. Hierin spelen bossen, natuurgebieden, beekvalleien, groenbuffers, erfbeplanting, groene linten, kleine landschapselementen, erfgoedelementen, ... een gezamenlijke rol.

4. Beleidsvisie 'Ruimte voor bomen'

“Geworteld in het verleden. Met zicht op de toekomst”

De zes gemeenten die participeren aan dit intergemeentelijk bomenbeleidsplan hebben de vaste wil om ruimte te scheppen voor bomen en te streven naar

- een duurzaam, divers, vitaal en veilig bomenbestand,
- met een hoge ruimtelijke, sociale, ecologische, cultuurhistorische en architectonische belevingswaarde,
- dat een belangrijke bijdrage levert aan het woon-, werk- en leefmilieu in onze gemeente/stad.

Om dat te bereiken gaan we:

* Zorgen

Beter zorg dragen voor onze bomen door een efficiënt en duurzaam beheer.

* Beschermen

Onze waardevolle bomen beter beschermen.

* Planten

Nieuwe bomen planten op die plekken waar dat mogelijk en zinvol is om een gezond en evenwichtig bomenbestand te realiseren.

Deze visie is vertaald in **zes beleidsprincipes**:

1. Een kwalitatief hoogstaand bomenbestand
2. Uitbreiden van het bomenbestand
3. Een duurzaam en beheerbaar bomenbestand
4. Bomen zijn onderdeel van de ruimtelijke structuur
5. Ontwerpen op bomenmaat
6. Streven naar een maatschappelijk draagvlak voor bomen

Deze zes beleidsprincipes grijpen stevig in elkaar en kunnen niet los van elkaar gezien worden. Bij elke afweging die effect heeft op instandhouding, vernieuwing, aanpassing, omvorming of uitbreiding van het bomenbestand moeten daarom deze zes beleidsprincipes in de juiste mate en in onderlinge samenhang in overweging genomen worden.

Elk beleidsprincipe wordt in het volgende hoofdstuk geconcretiseerd in een aantal **beleidsdoelstellingen en –strategieën**.

Beleidsprincipe 1 : Een kwalitatief hoogstaand bomenbestand

Kwaliteit staat voorop. Bij vervanging, aanpassing of uitbreiding van het bomenbestand moet gekozen worden voor die vorm van aanplant die op de lange termijn de grootste bijdrage levert aan de kwaliteit van het bomenbestand en het groene karakter van de gemeente/stad.

Dit betekent dat we streven naar

- bomen die op een gezonde en veilige manier kunnen uitgroeien tot volwassen exemplaren,
- een maximaal aandeel grote bomen.

Verantwoording

De potentiële effecten van bomen nemen toe met de gezondheid, ouderdom en grootte van de boom: in het algemeen geldt dat hoe ouder en groter de boom, hoe groter de beeldkwaliteit, de ruimtelijke impact en de natuur- en milieuwaarde. Zo zouden de ecologische effecten van een boom met een diameter van 75 cm op 1 m van de grond tot 70 keer hoger zijn dan de effecten van eenzelfde boom met een diameter van 7,5 cm.

Gezonde bomen ontwikkelen ook meer blad en daarmee een vollere kroon. Dit heeft niet alleen een positief effect op de beeldkwaliteit, maar ook op de milieukwaliteit. Bovendien vragen gezonde bomen veel minder beheer dan ongezonde exemplaren. We hebben dan ook liever één goed ontwikkelde boom dan tien bomen die een kwijnend bestaan leiden. Nochtans zien we dat ons bomenbestand steeds minder kansen krijgt om groot, lees oud, te worden. De gemiddelde leeftijd van straatbomen schommelt vandaag tussen 15 en 25 jaar.

Toelichting

Bij het realiseren van een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand hebben we met allerlei criteria en randvoorwaarden te maken. Deze criteria en randvoorwaarden worden opgenomen in een

kwaliteitshandboek. Bij de planvorming, de voorbereiding en de uitvoering (zie deel 2) biedt dit handboek het instrumentarium dat nodig is om de gewenste kwaliteit te bereiken.

** De juiste boom op de juiste plek*

De beslissing om al dan niet een boom te planten én de boomkeuze is primair afhankelijk van de beschikbare groei- of standplaats.

In de ontwerpfase wordt gestreefd naar voldoende ruimte voor de individuele boom, waarbij de stelling 'liever één boom in een ruim groenvak, dan 3 bomen met veel voorzieningen en zorg' van toepassing is.

Al te vaak worden bij de (her)aanleg van straten en pleinen kleine bomen ingetekend of bomen waarvan men bijna op voorhand weet dat ze nooit de kans zullen krijgen om oud te worden. De klassieke verkavelingsontwerpen met boomaanplantingen aan beide zijden van de weg in een smalle gazonberm, bieden bijvoorbeeld meestal slechts kansen voor veel te kleine bomen met een beperkte levensverwachting. Vaak zijn meer duurzame en kwaliteitsvolle oplossingen mogelijk zonder dat meer ruimte wordt ingenomen. Zo kan alle beschikbare ruimte gebundeld worden in één beeldbepalende dreef in een wijk, die zelfs bomen van eerste grootte een kans geeft of in één brede berm in plaats van twee smalle bermen. Of kan een alleenstaande boom of meerdere bomen gebundeld worden op hoeken of pleintjes waar ze ongestoord kunnen groeien en hun beeldbepalende rol vervullen.

** Meer aandacht voor bescherming van bestaande bomen*

Zorg voor kwaliteit betekent ook dat wij bestaande bomen koesteren en hen alle kansen bieden om oud en groot te worden.

Elke boom moet het onderhoud kunnen krijgen dat hij nodig heeft om uit te groeien tot een volwaardig en

gezond exemplaar. Voor een blijvende kwaliteit wordt gestreefd naar continuïteit in beheer.

Om de kwaliteit van de bomen op beeldbepalende plekken (zoals centrumgebieden, pleinen) te verbeteren, wordt op die plekken meer gedaan om een boom veilig en gezond te houden door toepassen van technische maatregelen.

Bovendien is het belangrijk om duidelijke regels te hebben die aangeven hoe wij in onze stad zorg willen dragen voor een duurzame instandhouding van ons bomenbestand, bijvoorbeeld wanneer werken uitgevoerd worden in de onmiddellijke omgeving van bomen.

Alleen op die manier kunnen bomen als een stabiele factor aanwezig zijn in de bebouwde omgeving, met per definitie een hoge dynamiek. Denk maar aan de vele bomen die afsterven als direct of indirect gevolg van verkeersschade, schade door bouw- en infrastructuurwerken, het aanleggen van nutsleidingen en rioleringen... Vaak moeten bomen ook wijken voor bouw- of infrastructuurprojecten zoals de verbreding van wegen of de aanleg van fietspaden. Of omdat ze hinder bezorgen aan buurtbewoners. Dit soort concurrentieproblemen vragen om een goede en vroegtijdige afstemming tussen de inrichters en beheerders van de openbare ruimte.

*** *Kwalitatief plantmateriaal gebruiken***

Naast vormelijke aspecten is ook de kwaliteit van het plantgoed van kapitale betekenis :

- soortechtheid / inheems / ...
- milieuvriendelijk geteeld
- technisch goed geteeld en verhandeld
- juiste plantmaat volgens locatie en doel van de aanplant (in openbaar groen zijn te kleine plantmaten meestal te kwetsbaar zoals bij vandalisme, schade door verkeer,...)
- investeren in kwalitatieve bomen (goedkoop is zelden synoniem voor kwaliteit!)

Beleidsprincipe 2 : Uitbreiden van het bomenbestand

Gezien het belang van bomen (zie Hoofdstuk 2) wordt er gestreefd naar uitbreiding van het bomenbestand van onze gemeente/stad. Uitbreiding van het bomenbestand betekent niet dat we altijd en overal zoveel mogelijk bomen willen planten. Dat zou in veel gevallen ten koste gaan van de kwaliteit. Het betekent wel dat we elke kans willen aangrijpen om bomen te planten.

Verantwoording

Bomen zijn onmisbaar in onze woon-, winkel- en werkomgeving. Anderzijds liggen er steeds meer ruimteclaims op de openbare ruimte. Bomen delven daarbij al snel het onderspit. Indien we nu en in de toekomst willen beschikken over een voldoende groot, divers en vitaal bomenbestand, is het belangrijk om bij (her)aanleg van straten en pleinen en bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen alle mogelijkheden te benutten om bomen toe te voegen.

Toelichting

* Uitgangspunt is dat wanneer de boven- en ondergrondse ruimte dat toelaat in principe in elke straat bomen onderdeel uitmaken van de inrichting van de openbare ruimte. Dat kunnen lanen zijn, maar ook verspreid staande bomen of boomgroepen.

* Bij nieuwe ontwerpen en heraanleg van straten en pleinen wordt gestreefd naar het duurzaam inplannen van zoveel mogelijk en zoveel mogelijk grote bomen.

* Dat zal niet volstaan om het bomenbestand in de bebouwde omgeving op peil te houden, laat staan uit te breiden. Daarom is het belangrijk om, zeker in de bebouwde omgeving, bij de (her)aanleg van publieke en semi-publieke ruimten zoals parken, sportterreinen, bedrijventerreinen, begraafplaatsen enz. steeds na te gaan waar er extra mogelijkheden liggen om bomen te planten.

* Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen kan de gemeente via een **boomnorm** vastleggen hoeveel bomen en van welke type (grootte, soort...) er tenminste gewenst zijn.

* In principe moet elke boom die verdwijnt, op dezelfde plaats of in de omgeving vervangen worden door een vergelijkbare boom. Om de evolutie van het bovenbestand te kunnen opvolgen, en erover te waken dat daarin een evenwicht of groei wordt bewerkstelligd, zal gewerkt worden met een **bomenbalans**. Het principe van de bomenbalans is dat het totale aantal bomen in een bepaald gebied minstens gelijk moet blijven.

Beleidsprincipe 3 : Een duurzaam en beheerbaar bomenbestand

We willen een duurzaam bomenbestand dat op duurzame wijze wordt beheerd. Wanneer bomen in een ontwerp worden opgenomen streven wij naar gezonde bomen, met een lange levensduur, een beperkt onderhoud en een minimum aan omgevingsproblemen.

Verantwoording

Onze inspanningen zijn erop gericht om de beschikbare middelen die we voor de inrichting en het beheer van onze openbare ruimte ter beschikking hebben, zo optimaal mogelijk in te zetten.

Dit wordt bereikt door

- vanaf de ontwerpfase te kiezen voor duurzame standplaatsen en duurzame bomen;
- een planmatige en gestructureerde aanpak van beheer en onderhoud van bomen.

Toelichting

De haalbaarheid van een duurzame boombeplanting wordt bepaald in de ontwerpfase. Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:

- beschikbare ondergrondse en bovengrondse ruimte;
- groeiplaatseigenschappen;
- technische oplossingen om beschikbare ondergrondse ruimte te vergroten;
- boomsoort.

* Van bij de aanplant worden de condities geschapen om de boom zo lang mogelijk in goede conditie te kunnen behouden. Investeren in een plantlocatie kan maar één keer.

* Bij nieuwe aanplant wordt bij voorkeur gekozen voor **langlevende en grote bomen**. Daarbij dient een voldoende grote diversiteit te worden nagestreefd.

* In de praktijk is het, vooral voor straatbomen, niet altijd mogelijk om **voldoende onder- en/of bovengrondse ruimte** te voorzien voor langlevende en grote bomen. Indien op die plaatsen toch bomen gewenst zijn, kan geopteerd worden voor bomen met een snellere vervangingscyclus.

* Een duurzaam bomenbestand vereist ook een **duurzaam boombeheer**. Elke boom moet het onderhoud kunnen krijgen dat hij nodig heeft om uit te groeien tot een volwaardig en gezond exemplaar. Het heeft geen zin om bomen te planten die niet adequaat kunnen beheerd en onderhouden worden door gebrek aan mensen, middelen en/of kennis. Dit leidt onvermijdelijk tot problemen (achterstallig beheer, veiligheidsproblemen, overlast...). Daarom zal de stad een **boombeheerplan** opstellen. De stad beseft dat voor een duurzaam, veilig en gezond bomenbestand voldoende **goed opgeleid personeel** nodig is. Dit kunnen interne of externe mensen zijn. Van belang is dat de stad als regisseur voldoende kennis in huis houdt.

* We houden alleen die bomen in stand die een reëel toekomstperspectief hebben. Dat zijn bomen die voldoende vitaal zijn of waarvan we de vitaliteit duurzaam kunnen verbeteren. Investeren in bomen waarvoor we geen toekomst zien, is geen duurzame inzet van middelen.

Beleidsprincipe 4 : Bomen zijn onderdeel van de ruimtelijke structuur

Bomen, en zeker bomen die voorbestemd zijn om oud en groot te worden, kunnen niet om het even waar worden geplant. Een kwalitatief en duurzaam bomenbestand vereist een gefundeerde plaatsbepaling in relatie met de omgeving. Door op planmatige wijze een boomstructuur te ontwikkelen wordt de interactie met de omgeving en de infrastructuur versterkt en wordt gezorgd voor een territoriale coherentie.

We hebben dan ook de ambitie om in de komende jaren bij herinrichtingsprojecten en herstructurering(en) prioritair aandacht te besteden aan het versterken en waar nodig ontwikkelen van een boomstructuur die aansluit op de landschappelijke en stedenbouwkundige structuur van de stad. **Tijdsperspectief voor realisatie van deze gewenste boomstructuur is 20 jaar.**

Verantwoording

Bomen fungeren niet als versiering van het publieke domein of als stadsmeubilair, maar zijn een essentieel en duurzaam onderdeel van de ruimtelijke structuur van de stad. Bomenrijen, bomengroepen, alleenstaande bomen, straat- en laanbomen... zijn belangrijke bouwstenen voor het tot stand brengen van ruimtelijke samenhang in de bebouwde en landelijke omgeving en de overgangen hiertussen. Een goede boomstructuur zorgt voor identiteit, verhoogt de woon- en omgevingskwaliteit en maakt de omgeving overzichtelijker en herkenbaarder. Ook vanuit recreatief en ecologisch standpunt zijn verbindingen en structuur van de beplanting zeer belangrijk.

Toelichting

Bedoeling moet zijn om een boomstructuur

te ontwikkelen die geënt is op belangrijke landschappelijke en stedenbouwkundige structuren van de stad, en ook rekening houdt met historische en ecologische patronen.

Een belangrijk element is **aansluiting op de wegenstructuur.**

Daarnaast zijn er diverse locaties waar bomen een belangrijke rol kunnen spelen bij de kwalitatief hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte of waar ze beeldbepalend (kunnen) zijn. De gewenste boomstructuur is een toekomstbeeld dat kan worden bereikt door die boomstructuur, enerzijds, te gebruiken als toetsingskader bij kapverzoeken en ruimtelijke ontwikkelingen. Anderzijds kan de gewenste boomstructuur als leidraad dienen bij aanleg en heraanleg van het openbaar domein. Het is niet altijd mogelijk de gewenste boomstructuur te realiseren binnen de huidige terreininrichting. Zo kan de ligging van kavels en leidingen of de indeling van het straatprofiel te weinig ruimte voor bomen bieden. Omdat dit bomenbeleidsplan ook gebruikt wordt als kader voor ruimtelijke ontwikkelingen en plannen, kunnen de nodige randvoorwaarden vastgelegd worden.

Voor bestaande bomen kan dit betekenen dat de groeiplaats wordt verbeterd, zodat de bomen duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Diverse structuren zijn daarnaast niet of maar gedeeltelijk van bomen voorzien. Om de gewenste structuur te realiseren zullen hier bomen moeten worden aangeplant. Hierbij moet voor de bomen een geschikte groeiplaats worden gerealiseerd.

Dat houdt onder meer in:

- dat rekening gehouden wordt met mobiliteitsplannen van de gemeenten en met de ruimtelijke context en betekenis van wegen, straten en pleinen;
- dat bomen en straatprofielen op elkaar afgestemd

zijn;

- dat op sommige plekken het karakter en de sfeer van een wijk meebepalend zullen zijn bij de keuze van bomen en boomstructuren;
- dat rekening wordt gehouden met de ruimere omgeving: een te grote boom in een te kleine ruimte zal bijvoorbeeld problemen opleveren, maar een te kleine boom in een grootschalige omgeving kan elk effect verliezen.

Beleidsprincipe 5 : Ontwerpen op bomenmaat

Een 'ontwerp op bomenmaat' betekent dat vanaf de planningsfase keuzes worden gemaakt en voor elk type boom voldoende ruimte wordt voorzien, zowel onder- als bovengronds. Bijsturing ná goedkeuring of tijdens de werken leidt doorgaans tot halfslachtige oplossingen.

Verantwoording

In de openbare ruimte spelen vele belangen en zijn er tal van actoren die hun deel van de schaarse ruimte claimen, waarbij bomen meestal niet het belangrijkste zijn. Bovendien bestaat er een verschil in 'snelheid' tussen het leven van de boom en de omgeving waarin hij moet opgroeien. Onze infrastructuur (wegen, voetpaden, nutsleidingen,...) wordt binnen relatief korte periodes vernieuwd, heringericht of heraangelegd. Op het ogenblik dat de straatboom de volwassen fase bereikt heeft en de onderhoudskosten sterk dalen, wordt zijn omgeving verstoord. Onverschilligheid of onwetendheid leidt in dergelijk geval vaak tot onherstelbare schade en het verdwijnen van de bomen, dikwijls onbedoeld. Het gewenste eindbeeld wordt hierdoor niet bereikt en men moet van vooraf aan starten.

Toelichting

* Veel problemen met bomen zijn terug te voeren naar de ontwerpfase en de gebrekkige afstemming in de voorbereidingsfase van inrichtingsprojecten. Juist in het ontwerpstadium kunnen bouw- en aanlegplannen nog worden gewijzigd en aangepast aan gewenste of te behouden beplantingen. Bovendien voorkomt een vroegtijdige afstemming dure ontwerpaanpassingen en vertragingen bij de uitvoering.

* **Integrale besluitvorming**, waarbij alle gemeentelijke disciplines worden betrokken, is essentieel voor het afstemmen van de ambities

van alle partijen en het inpassen van bomen, zowel bestaand als nieuw. Het is belangrijk dat de bomenbeheerder betrokken wordt bij alle plannen die betrekking hebben op het bomenbestand van bij de planning tot de concrete uitvoering.

De ontwerp- en inrichtingsvoorwaarden die in dit bomenbeleidsplan zijn opgenomen, gelden daarbij als richtlijn voor alle gemeentelijke diensten en (externe) ontwerpers.

* Bij **boven- en ondergrondse werken** in de nabijheid van bomen dient te worden geprobeerd om bestaande bomen te behouden en in te passen. Daarvoor zal gewerkt worden met een bomentoets om de effecten van de nieuwe inrichting voor bomen in te schatten en maatregelen uit te werken om deze negatieve effecten te milderen of te voorkomen.

Beleidsprincipe 6 : Streven naar een maatschappelijk draagvlak voor bomen

De duurzaamheid van bomen wordt versterkt door het streven naar een maatschappelijke aanvaarding van de aanwezigheid van (straat)bomen en van het gevoerde beheer. Dit betreft niet alleen bewoners maar ook andere overheidsdiensten, nutsmaatschappijen, projectontwikkelaars, aannemers enz. Informatie, communicatie en participatie zijn daartoe belangrijke instrumenten.

Verantwoording

Een boom is dikwijls emotie. Vaak in positieve zin, maar ook regelmatig in de zin van overlast.

Toelichting

* Alle voorzorgen worden genomen en aan alle voorschriften wordt voldaan om de maximale fysieke **veiligheid** van bewoners of voorbijgangers te waarborgen. Hier speelt uiteraard ook het aspect van de aansprakelijkheid. Indien een openbaar bestuur haar bomen niet als een goede huisvader beheert, kan zij aansprakelijk worden gesteld bij problemen en ongevallen die een rechtstreeks gevolg zijn van het gebrek aan goed beheer.

* De stad zal in de mate van het mogelijke maatregelen treffen om **overlast te vermijden** of te verminderen.

Duidelijk moet evenwel zijn dat, gelet op de positieve waarde van groen en bomen voor de leefomgeving, niet iedere klacht reden is om maatregelen te treffen. In het algemeen kan gesteld worden dat het publiek belang primeert op het individueel belang.

In het Kwaliteitshandboek worden de principes en criteria opgesomd hoe de stad wenst om te gaan met overlast.

* Bewoners hebben recht op aandacht en uitleg. Het openbaar domein is immers geen exclusieve zaak van de ruimtelijke ordening, openbare werken of groendienst. Het raakt iedereen in de samenleving, inclusief bewoners en gebruikers van de openbare ruimte.

Een **heldere communicatie** is van groot belang. Door goede informatie en communicatie en door mensen te betrekken bij de aanplant en het beheer van bomen, kan het draagvlak voor openbaar groen gevoelig verhoogd worden.

*De boom die de één roert tot tranen van geluk
is in de ogen van de ander
slechts een groen ding dat in de weg staat.'*

William Blake (Britse schrijver, 1757-1827)

5. Beleidsdoelstellingen met betrekking tot bescherming, behoud en uitbreiding van het bomenbestand

5.1 Beleidsdoelstellingen met betrekking tot bescherming en behoud van het bomenbestand

Waar de omgevingsvoorwaarden het toelaten wordt het aanplanten van bomen als regel aangenomen.

Het beoogde bomenbestand bestaat voornamelijk uit duurzame bomen. Van bij de aanplant worden de condities geschapen om een optimale groei en levensduur te kunnen garanderen. Op plaatsen waar onvoldoende ruimte is, worden geen bomen aangeplant.

Er worden bij voorkeur bomen van 1ste grootte aangeplant.

Bij de aanplant van bomen wordt gekozen voor voldoende diversiteit aan soorten en een evenwichtige verdeling van leeftijdsklassen.

Snoeivormen worden uitzonderlijk en op basis van een specifiek ontwerp toegepast.

Bij nieuwe aanplant van bomen worden voorzorgen genomen om overlast te voorkomen.

5.1.1. Maximale bescherming en behoud van bomen

Doelstelling

Er wordt gestreefd naar maximaal behoud van bomen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dient te worden geprobeerd om bestaande bomen te behouden en in te passen.

Strategie

Strategie

1. Voor elke boom wordt gestreefd naar een levensduur die de natuurlijke levensduur maximaal benadert.

Standplaatsverbetering voor bestaande waardevolle bomen moet een volwaardige optie worden en adequate boomverzorging voor alle bomen een vanzelfsprekendheid.

2. Bij heraanleg van straten en pleinen en bij bouwwerken wordt van in de planfase gestreefd naar maximaal behoud van bomen.

Voor waardevolle bomen met een VIP-status die absoluut behouden moeten blijven (zie verder), zijn uitzonderlijke inspanningen gerechtvaardigd.

Alle mogelijke aanpassingen in het ontwerp die deze bomen ten goede komen, worden ingepland en tijdens de werken zijn de strengste beschermingsmaatregelen van toepassing.

Ook voor andere waardevolle bomen zijn aanpassingen aan het ontwerp gerechtvaardigd, maar bij conflicten kan overwogen worden om toch tot velling over te gaan

Pogingen om alle bomen op een werf te behouden, zijn vaak contraproductief. Minder waardevolle bomen worden enkel behouden als ze de ontwerpplannen niet noemenswaardig beïnvloeden. In elk geval zal een projectontwikkelaar op voorhand met de cel milieu van de dienst Grondgebiedszaken afspreken om de mogelijkheden te onderzoeken om bepaalde bomen te behouden. Dit kan ook inhouden dat de projectontwikkelaar het bestaande bomenbestand

moet laten onderzoeken door een opgeleide boomverzorger.

3. De stad maakt een informerende folder waarin deze bepalingen worden toegelicht voor projectontwikkelaars en andere op het grondgebied van de stad actieve openbare besturen.

4. Bij heraanleg of herprofilering van wegen en bestrating wordt steeds nagegaan of standplaatsverbetering voor bestaande bomen nodig en mogelijk is.
Alleszins moet worden vermeden dat er minder goede groeiplaatsomstandigheden ontstaan, bv. doordat de hoeveelheid afsluitende verharding toeneemt.

5. Bomen op het openbare domein worden alleen verwijderd wanneer ze:

- de veiligheid ernstig bedreigen,
- overmatige hinder veroorzaken,
- in het kader van een noodzakelijke herinrichting van de woon- en leefomgeving of de verkeersinfrastructuur niet te behouden zijn,
- dood zijn of onherstelbaar ziek.

Bomen die verwijderd worden, worden in principe vervangen door bomen van minstens gelijkwaardige kwaliteit, bij voorkeur op dezelfde locatie of in de onmiddellijke omgeving.

6. Bij een lijnvormige boomstructuur zoals een laan of dreef kan het verantwoord zijn om bij sterfte of sterk conditieverlies delen van de dreef of laan in hun geheel te vervangen, inclusief de nog gezonde bomen. Dit dient geval per geval te worden beoordeeld.

7. Bomen op privéterrein vallen in principe buiten het toepassingsgebied van dit bomenbeleidsplan, met uitzondering van deze gebieden die worden ontwikkeld en (deels) een openbaar karakter kunnen krijgen.
De stad vindt het echter belangrijk dat ook bestaande

privébomen zoveel mogelijk worden bewaard.

Het vellen van hoogstammige bomen (alleenstaand of in groeps- of lijnverband) is onderworpen aan een kapvergunning, afgeleverd door het College van Burgemeester en Schepenen. Deze kapvergunning dient te worden aangevraagd voor elk houtachtig gewas met een stamomtrek van 50 cm, gemeten 1 meter boven het maaiveld. Bij het kappen van meerdere bomen wordt voor de betreffende bomen één gezamenlijke aanvraag ingediend. Bij de beoordeling van de aanvraag door het bevoegde bestuur worden in dat geval zowel de individuele bomen als het geheel van de te verwijderen bomen beoordeeld. Bij het aanvraagformulier is het nodig volgende documenten toe te voegen:

- Motivatienota waarom het vellen van één of meerdere hoogstambomen noodzakelijk is en beschrijving van de werken met aanduiding van de te vellen bomen, boomsoort en stamomtrek op 1 meter boven het maaiveld .
- Inplantingsplan - ontwerpplan (schaal bv. 1:100 - 1:200 en/of 1:500) met aanduiding van de te vellen bomen en de mogelijke heraanplantingen.
- Een waardebeoordeling overeenkomstig de door de Vlaamse Vereniging voor Openbaar Groen vastgestelde 'Uniforme methode voor waardebeoordeling van bomen' of minstens een beschrijving van volgende gegevens: soort, stamomtrek op 1,3 meter hoogte, snoei vorm, conditie, takvrije stamlengte, kroonprojectie.
- Drie verschillende foto's van de standplaats van de bomen en van het perceel waarop de werken zullen worden uitgevoerd
- Beschrijving en/of ontwerpplan van de geplande heraanplant.

De kapvergunning wordt slechts verleend door het College van Burgemeester en Schepenen, na advies van de cel milieu van de dienst Grondgebiedszaken.

Indien op basis van de geldende criteria een kapvergunning kan worden verleend, kunnen in de vergunning voorwaarden worden opgenomen met betrekking tot compensatie.

Het vellen van zulke bomen, zonder vereiste kapvergunning, wordt gesanctioneerd met politiestrafpen.

5.1.2. Gefaseerd vervangen van probleembomen

Doelstelling

Bomen die niet beantwoorden aan de in dit beleidsplan geformuleerde doelstellingen, worden gefaseerd vervangen.

Streefdoel is zoveel mogelijk kwaliteitsvolle bomen en een gevarieerde leeftijdsopbouw van het bomenbestand.

Het gaat hier onder meer om

- (onterecht) gekandelaarde bomen;
- te grote bomen in een te kleine straat;
- te kleine bomen in een te grote ruimte;
- bomen die te intensief onderhoud vergen (bv. bolboompjes);
- bomen waarvan duidelijk is dat ze door onaangepaste standplaatscondities nooit het gewenste eindbeeld kunnen halen;
- bomen die onveilig zijn of overmatige overlast veroorzaken;
- bomen die op het einde van hun levensloop zijn.

Strategie

1. Bij het gefaseerd vervangen van bomen wordt prioriteit gegeven aan bomen die de veiligheid in ernstige mate bedreigen, in zoverre dit niet kan opgelost worden door beheermaatregelen of herinrichting.

2. Voor andere bomen wordt een afweging gemaakt op basis van de conditie van de boom, de intensiviteit van onderhoud en de gewenste beeldkwaliteit. Als

bomen vervangen worden zonder 'zichtbare' reden zal er misschien protest komen van omwonenden of gebruikers. Goede informatieverstrekking is dan ook noodzakelijk.

3. Indien mogelijk wordt met vervanging gewacht tot zich een specifieke aanleiding voordoet, bv. een geplande heraanleg van een straat, renovatie van de rioleringen.

5.1.3. Werken rond bomen

Doelstelling

Bij boven- en ondergrondse werken in de omgeving van bomen worden alle vereiste maatregelen getroffen om schade aan bomen te voorkomen.

Als er werken plaatsvinden in de omgeving van bomen, zijn de risico's op beschadiging, rechtstreeks of onrechtstreeks, zeer talrijk.

De gevolgen van werken rond bomen worden meestal slechts na enkele jaren zichtbaar. Maar dan wordt niet meer de link gelegd met de wortelbeschadiging jaren voordien. Een oorzakelijk verband is dan ook meestal moeilijk aan te tonen.

Strategie

1. Duidelijke richtlijnen

Om effectief een voldoende bescherming van bomen op werven te realiseren, is het wenselijk dat richtlijnen en beschermingsmaatregelen voor het uitvoeren van werken in de nabijheid van bomen in een gemeentelijk reglement verankerd worden. Dit is de enige manier om bomen al in een vroeg planningsstadium op te nemen in de besluitvorming en als bomenbeheerder niet achter de feiten aan te hollen. Het is voor alle partijen gemakkelijker om vroeg in het planningsproces plannen bij te sturen en aanpassingen te aanvaarden dan na de start van de werken.

Deze richtlijnen zijn concreet uitgewerkt in het

Kwaliteitshandboek.

2. Stedenbouwkundige vergunning

Beschermingsvoorwaarden voor bomen op het openbaar domein worden opgenomen in de stedenbouwkundige vergunning bij werkzaamheden in de nabijheid van bomen.

Er worden door de stad technische voorwaarden gesteld bij het leggen van kabels en leidingen door nutsbedrijven.

Elementen die daarin worden opgenomen zijn o.m.:

- minimale graafafstand tot de stam;
- maximale reductie doorwortelbare ruimte;
- wijze en mate van het afzetten van wortels - bescherming blootliggende wortels;
- toepassing sleufloze technieken;
- afzetten van wortelzones met hekwerken;
- beschermen van stam.

3. Schadevergoeding

Boetes in geval van overtredingen of schade worden in het bestek opgenomen, net als de waarde van de boom. De schade wordt berekend volgens de 'Uniforme methode voor de waardebepaling van bomen'.

5.1.4. Waardevolle bomen

Doelstelling

De stad wil een bijzondere beschermingsstatus geven aan bijzonder 'waardevolle bomen'. Bedoeling is om ongewenst verlies van deze bomen te voorkomen.

Strategie

1. Inventaristatie

De stad stelt een lijst op van bomen die in aanmerking komen om te worden erkend als 'waardevolle bomen'. Deze inventarisatie gebeurt in overleg met bewoners, milieu- en natuurorganisaties enz. Particulieren kunnen bomen aanmelden, zowel

op publiek als op privaat terrein, om te worden opgenomen op de lijst.

De lijst wordt goedgekeurd door het CBS.

De lijst wordt om de vijf jaar geactualiseerd.

2. Wat zijn waardevolle bomen

'Waardevolle bomen' zijn bomen of boomgroepen (dreef, boomstructuur...) die **merkwaardig of uitzonderlijk** zijn vanwege hun:

- omvang (dikte, hoogte...);
- ouderdom;
- dendrologische waarde (een voor de stad) bijzondere of unieke soort, een bijzondere groei- of snoeivorm, genenreservoir, enz.);
- natuurwaarde (ze dienen bijvoorbeeld als vaste rust- en verblijfplaatsen van bijzondere diersoorten, kroonbegroeiing zoals varens en maretak, enz.);
- cultuurhistorische waarde (bv. herdenkingsbomen, kapelbomen, historische dreven, enz.);
- stedenbouwkundige of landschappelijke waarde (ze zijn door hun verschijningsvorm of door de locatie beeldbepalend voor een straat- of landschapsbeeld).

Om op de lijst van 'waardevolle bomen' te kunnen worden opgenomen, moeten bovendien volgende randvoorwaarden vervuld zijn:

(1) Stamdiameter en ouderdom: de boom moet een stamdiameter van tenminste 20 cm hebben en minstens 25 jaar oud zijn. Een afwijking hierop kan

- * indien een boom essentieel onderdeel uitmaakt van een grotere groep,
- * uniek in zijn soort is binnen de stad (dendrologisch, natuurwaarde, enz.),
- * of voor een herdenkingsboom.

(2) De boom moet zichtbaar zijn vanaf de openbare weg of op een publiek toegankelijke plaats staan (een uitzondering kan gemaakt worden voor beschermde bomen en voor bomen die op een semi-publieke plaats staan zoals bij een school, rusthuis,

museum...);

(3) De boom moet veilig zijn (eventueel na het nemen van boomtechnische maatregelen).

Bomen die door de Vlaamse regering beschermd zijn als monument of die deel uitmaken van een beschermd dorps- of stadsgezicht of landschap, worden automatisch op de lijst opgenomen.

3. VIP-behandeling

Bomen die voorkomen op de lijst van 'Waardevolle bomen' krijgen een VIP-behandeling op het vlak van beheer, onderhoud en bescherming.

- Inspectie minimaal eens per jaar. Ook particuliere waardevolle bomen kunnen door de stad worden geïnspecteerd, waarna de eigenaar advies krijgt over het uit te voeren onderhoud;
- Voorrang in de onderhoudsplanning;
- Optimalisering van de groeiomstandigheden voor een gezonde ontwikkeling;
- Indien nodig kunnen bijzondere maatregelen worden genomen om het verval van deze bomen uit te stellen of te vertragen;
- Alle (toekomstige) waardevolle bomen worden opgenomen in de bestemmingsplannen. Hierbij wordt voor de groeiplaats van de boom in de voorschriften van het bestemmingsplan omschreven wat wel en niet is toegestaan;
- Bij werken in de omgeving van deze bomen dient altijd een Bomen Effect Analyse (BEA) te worden uitgevoerd.
- Kapvergunningen voor waardevolle bomen en toekomstbomen worden in principe geweigerd, tenzij sprake is van ernstig gevaar of zeer zwaarwegend algemeen belang. Deze kapvergunningaanvragen worden ter beoordeling aan het CBS voorgelegd;
- Dient een waardevolle boom of boomgroep toch gekapt te worden dan zal er opnieuw aangeplant worden (eventueel op een andere locatie) of moet een financiële compensatie gebeuren.

4. Bewoners worden opgeroepen om actief deel te nemen aan de selectie van waardevolle bomen. De 'Waardevolle bomen' krijgen extra aandacht in informatiefolders en op de website van de stad. Bijzondere acties (wandelingen, infobordjes...) kunnen overwogen worden.

5.1.5 Bomeninventaris

Doelstelling

De stad zal een inventaris van het actuele bomenbestand afwerken. Binnen een digitaal groeninventarisatieproject dat binnen een proefomgeving met softwareontwikkelaar Cevi wordt doorlopen is reeds een aanzet van bomeninventaris opgemaakt.

Voor het uitwerken van een realistisch bomenplan is het noodzakelijk dat wordt nagegaan wat de actuele kwaliteit en kwantiteit is van de bomen in eigendom en/of beheer van de stad. De inventarisatie levert de noodzakelijke informatie voor het formuleren van beleidsdoelstellingen en het ondersteunen en plannen van beheerwerkzaamheden.

Strategie

De doelstelling is om alle individueel beheerde straat-, laan- en pleinbomen op het openbare domein in kaart te brengen en te inventariseren, zowel kwalitatief (middels VTA ofwel Visual Tree Assessment) als kwantitatief (aantallen). De inventarisatie is zoals hiervoor gemeld reeds opgestart en wordt tegen eind 2013 afgerond.

5.1.6. Bomenbeheerplan

Doelstelling

De stad wenst dat het beheer en de controle van het openbare bomenbestand op een systematische en planmatige manier wordt georganiseerd. Daarom zal een bomenbeheerplan worden opgesteld.

Het beheerplan beschrijft voor elke boom een set van reguliere (steeds terugkerende) en bijzondere, niet-reguliere beheermaatregelen.

Het beheerplan is gericht op het bereiken van de vooropgestelde eindbeelden en het in stand houden van deze eindbeelden.

Dit moet ook leiden tot een gezonder bomenbestand, een verhoging van de veiligheid op het openbaar domein en het vermijden van overlast.

Strategie

1. Het bomenbeheerplan wordt gemaakt voor de middellange termijn (4-6 jaar). Aan het einde van beheerperiode volgt een evaluatie en wordt het bomenbeheerplan bijgesteld voor de daarop volgende beheerperiode.

2. In de eerste beheerperiode krijgen de beleidsdoelen invulling op beheerniveau. Gekoppeld aan het cyclisch onderhoud wordt tijdens deze beheerperiode specifiek aandacht besteed aan de veiligheid van bomen en het vermijden van overlast.

Aan het einde van de eerste beheerperiode moeten alle bomen die zich langs de openbare weg bevinden, technisch veilig zijn.

5.2. Beleidsdoelstellingen met betrekking tot uitbreiding van het bomenbestand

- Waar de omgevingsvoorwaarden het toelaten wordt het aanplanten van bomen als regel aangenomen.
- Het beoogde bomenbestand bestaat voornamelijk uit duurzame bomen. Van bij de aanplant worden de condities geschapen om een optimale groei en levensduur te kunnen garanderen. Op plaatsen waar onvoldoende ruimte is, worden geen bomen aangeplant.
- Er worden bij voorkeur bomen van 1ste grootte aangeplant.
- Bij de aanplant van bomen wordt gekozen voor voldoende diversiteit aan soorten en een evenwichtige verdeling van leeftijdsklassen.
- Snoeivormen worden uitzonderlijk en op basis van een specifiek ontwerp toegepast.
- Bij nieuwe aanplant van bomen worden voorzorgen genomen om overlast te voorkomen (zoals daar zijn: vruchtvorming, honingdauw, ...)
- Het aanplanten van soorten die in het bijzonder kwetsbaar zijn door ziekten of plagen (bv. Paardenkastanjes, ...) moet expliciet worden overwogen of gemotiveerd.

5.2.1. Uitbreidingsdoelstellingen

Doelstelling

Waar de omgevingsvoorwaarden het toelaten wordt het aanplanten van bomen als regel aangenomen.

Strategie

1. Bij de (her)aanleg van straten en pleinen en bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of herstructureringen (zoals verkavelingen, sociale woningbouw, sportterreinen, bedrijventerreinen...) zal elke mogelijkheid worden benut om bomen te planten, mits aan de noodzakelijke kwaliteitscriteria kan worden voldaan.

Daarbij wordt een tweesporenbeleid gevolgd. Het eerste spoor is het maximaal benutten van grotere publieke ruimte- en entiteiten (collectief groen). Door hun schaal en morfologie lenen ze zich bij uitstek voor het aanplanten van grote bomen.

Het tweede spoor is het strategisch inplanten van lijn- en puntvormige boomstructuren langs straten en pleinen.

2. Bij (her)aanleg van straten en pleinen wordt de bomenbeheerder betrokken bij de opmaak van stedenbouwkundige plannen en bij de voorbereiding der werken. Het volstaat niet om de wens naar bomen te vermelden en de groendienst de 'vakjes' te laten opvullen eens alles al is vastgelegd.

3. Er kunnen lokale groenplannen worden opgemaakt waar, in overeenstemming met de gewenste boomstructuur, zal worden aangeduid op welke plaatsen extra en/of prioritair aanplantingen van bomen gewenst zijn.

4. Zoals er soms al gewerkt wordt met een parkeernorm bij nieuwbouw, waarbij het aantal parkeerplaatsen per woning wordt aangegeven, kan de stad bij nieuwe ontwikkelingen en (her)aanleg van straten werken met een bomennorm (bv. met

x bomen per woning, of een boom per x aantal parkeerplaatsen).

Het voordeel daarvan is dat wordt gewaarborgd dat er voldoende bomen geplant worden en dat daarvoor ook voldoende ruimte wordt gecreëerd. Bovendien is het een instrument dat een positieve bijdrage levert aan een evenwichtige spreiding van bomen over de stad.

5. Om na te gaan of de stad zijn doelstelling haalt om het huidige aantal bomen minstens te handhaven of zelfs uit te breiden, zal de stad werken met een bomenbalans. Een bomenbalans kan opgesteld worden voor het hele grondgebied van de stad of voor gedeeltes ervan. Een bomenbalans kan ook opgesteld worden bij een project, bijvoorbeeld de heraanleg van een wijk(gedeelte).

5.2.2. Duurzaamheidsdoelstellingen

Doelstelling

Het beoogde bomenbestand bestaat voornamelijk uit duurzame bomen. Dit zijn bomen met een minimale levensverwachting van 50-80 jaar. Van bij de aanplant worden de condities geschapen om een optimale groei en levensduur te kunnen garanderen. Op plaatsen waar onvoldoende ruimte is, worden geen bomen aangeplant.

De inrichting van de openbare ruimte is aan voortdurende verandering onderhevig. Om voor bomen letterlijk en figuurlijk een plek te creëren is het van belang dat ze vanaf het begin de ruimte krijgen om te groeien en om het kwaliteitsniveau dat vastgelegd is in het eindbeeld te bereiken.

Strategie

1. De boomkeuze (grootte, soort...) wordt altijd afgestemd op de beschikbare boven- en ondergrondse ruimte en de groeiplaatseigenschappen. In het Kwaliteitshandboek worden daaromtrent de nodige richtlijnen vastgelegd.

2. Het behoud van de standplaats is een uitgangspunt bij het aanplanten van bomen in parken en plantsoenen en bij bomen in landelijk gebied. Dit principe gaat (meestal) niet op bij straat- en laanbomen, zeker in een dicht bebouwde omgeving. De standplaats is bijna altijd dermate verstoord dat een aanpassing van de standplaats noodzakelijk is, wil men straatbomen doen groeien. Er zijn inmiddels vele technische mogelijkheden om groeiplaatsen in te richten binnen intensief bebouwd gebied. Op basis van een groeiplaatsonderzoek wordt vastgesteld welke standplaatsverbetering noodzakelijk is. Dit kan variëren van bomenzand, bomengranulaat, het gebruik van boomkragen, ondergrondse boomroosters tot boombunkers. Iedere methode kent voor- en nadelen en heeft een prijskaartje.

- Als verbetering van de groeiplaatseigenschappen uitgevoerd kan worden zonder ingrijpende aanpassingen in het wegprofiel, dient dit altijd te worden gedaan.
- Als verbetering alleen kan mits ingrijpende aanpassingen in het wegprofiel, en een dergelijke herinrichting is gepland binnen een periode van vijf jaar, wordt gewacht met het aanplanten van bomen.
- Als dergelijke werkzaamheden langer dan vijf jaar op zich laten wachten, worden voorlopig geen bomen geplant of kunnen uitzonderlijk tijdelijke bomen aangeplant worden.

3. Bij nieuwe aanplant wordt bij ontwerp, keuze en inrichting van de standplaats en bij de boomkeuze zoveel mogelijk gestreefd naar bomen met een minimale levensverwachting van 50-80 jaar.

Duurzame bomen

Het is van belang om het begrip duurzaamheid bij bomen goed te omschrijven om misverstanden te vermijden. Naast de leeftijdsverwachtingen van bomen zijn ook van belang :

- geschikte standplaats (voldoende ruimte ..)
- geschikte soort (stress en ziektebestendig , ..)
- geschikte locatie (zodat de boom op termijn niet in de weg staat)
- goed te beheren (zonder overmatige kost)
- geen (overmatige) overlast

4. In de praktijk is het, vooral in de bebouwde omgeving, niet altijd mogelijk om voldoende ruimte te voorzien voor dergelijke langlevende (meestal grote) bomen. Indien onvoldoende onder- en/ of bovengrondse ruimte aanwezig is of op korte termijn kan gerealiseerd worden, en op die plaatsen toch bomen gewenst zijn, kan gekozen worden

voor bomen met een snellere vervangingscyclus: de 'korte-omloopbomen'. De boomkeuze en de groeiplaatsvoorziening worden dan afgestemd op een minimale levensduur van 20-30 jaar.

5. Op plaatsen waar onvoldoende boven- of ondergrondse ruimte aanwezig is om deze minimale levensduur te kunnen garanderen, worden geen bomen aangeplant. Op die plaatsen dienen andere mogelijkheden voor een groene invulling te worden onderzocht, zoals hagen, klim- of gevelbeplantingen, enz.

6. Het plaatsen van bomen in bovengrondse bakken en kuipen wordt niet beschouwd als een duurzaam alternatief. Dit is een noodmaatregel, alleen bedoeld om op sommige grijze plaatsen meer groen te krijgen.

7. Bomen worden in principe aangeplant op de definitief gewenste plantafstand. Om sneller een ruimtelijk effect te hebben, worden soms meerdere bomen dicht bij elkaar geplant dan wenselijk. Naarmate ze groter worden, worden dan een aantal bomen weggehaald (dunning). Alleen in heel specifieke omstandigheden kan een dergelijke strategie overwogen worden.

8. Waar mogelijk worden straatbomen in grasstroken of groenbermen geplant: het is goedkoper bij aanleg, beheer en onderhoud, het geeft minder kans op problemen en de kans op succes is groter dan wanneer bomen in verharding staan.

9. Een verharding binnen de wortelzone wordt slechts aangebracht als er een nevengebruik is, zoals voetgangers-, fietsers of autoverkeer. Indien verharding wordt toegepast, dan wordt gestreefd naar een vocht- en luchtdoorlatende verharding.

Bij bomen in verharding wordt altijd standplaatsverbetering toegepast. Investeren in een plantlocatie kan maar één keer.

Bij bomen in verharding dient altijd een voldoende grote boomspiegel te worden voorzien. Hij moet bewandelbaar zijn, eventueel incidenteel berijdbaar, vandalismebestendig, gemakkelijk te onderhouden en de groei van de boom niet belemmeren.

10. Bij keuze en aanplant van bomen worden duurzame methoden en materialen gebruikt.

5.2.3. Meer grote bomen

Doelstelling

Grote bomen van 1ste grootteklasse genieten in het openbaar domein de voorkeur. Als de randvoorwaarden dit niet toelaten worden bomen van 2de grootte aangeplant en in laatste instantie van 3de grootte.

Grote bomen dragen op termijn meer bij aan de beeldkwaliteit, natuur- en milieuwaarde en duurzaamheid die wordt nagestreefd, dan kleine bomen.

Tabel: Grootteklassen bomen (gebaseerd op een volwassen boom)

Grootte	Hoogte	Kroon-diameter	Theoretische Leeftijds-verwachting
1 ^{ste} grootte	> 12 m	8-20 m	60 -100 jaar
2 ^{de} grootte	6-12 m	4-10 m	30 - 60 jaar
3 ^{de} grootte	< 6 m	2-6 m	20 - 40 jaar

Voorbeelden van bomen van 1ste grootte zijn Eik, Beuk, Linde, Iep, Plataan, Kastanje.

2de grootte boom: Haagbeuk, Lijsterbes, Els, Veldesdoorn, Sierpeer, Sierappel.

3de grootte boom: Meidoorn

Strategie

1. Bij nieuwe aanleg of heraanleg en aanplant wordt in beginsel gekozen voor een boomsoort van een, voor de betreffende groeiplaats, zo groot mogelijke boomklasse.

Waar mogelijk wordt gekozen voor bomen van de 1ste grootte. Alleen wanneer dit omwille van standplaatsomstandigheden niet mogelijk is – grote bomen vereisen meer boven- én ondergrondse ruimte - wordt gekozen voor bomen van 2de of 3de grootte.

2. In landelijk gebied, buiten de bebouwde omgeving, worden in beginsel geen bomen van 3de grootte aangeplant, tenzij op zeer specifieke plekken of in het kader van een houtkant, vogelbosje, enz.

3. Bomen moeten op het ontwerp steeds worden weergegeven op de grootte die zij zullen bereiken in het gewenste eindbeeld. Dat wil in principe zeggen de grootte van de uiteindelijke boom op de verwachte levensduur. Alleen dan kan de haalbaarheid van het ontwerp op een reële basis worden getoetst en toekomstige problemen worden vermeden.

4. De stad zal in de komende jaren elk jaar minstens één toekomstboom aanplanten.

‘Toekomstbomen’ zijn bomen die op specifieke plaatsen in het publieke domein geplant worden, of bestaande bomen die als dusdanig erkend worden, met als uitdrukkelijke bedoeling om te kunnen uitgroeien tot een ‘waardevolle boom’ (zie hoger onder ...). Toekomstbomen genieten dezelfde bescherming als ‘waardevolle bomen’.

Een toekomstboom is per definitie een ‘duurzame boom’: dit is een boom waarvan de standplaats en de boomsoort een minimale levensverwachting van minstens 50-80 jaar garanderen.

Bovendien moet hij beantwoorden aan minstens één van de volgende randvoorwaarden:

- De boom staat op een bijzondere plek.
- De boom is van grote waarde vanwege de soort,

de vorm of de natuurwaarde.

- De boom is een herdenkingsboom of werd naar aanleiding van een speciale gebeurtenis geplant.
- De boom is geadopteerd.

De aanplant van toekomstbomen gebeurt zoveel mogelijk in samenwerking met bewoners, wijkcomités enz.

5.2.4 Meer Diversiteit

Doelstelling

Om de kwaliteit en duurzaamheid van het bomenbestand te vergroten, is een variatie in boomsoorten en een evenwichtige leeftijdsverdeling noodzakelijk.

Het is niet gewenst dat bepaalde soorten binnen de stad in verhouding te veel voorkomen.

- Dit is nadelig voor de biodiversiteit.
- Het geeft een verhoogd risico wanneer door ziekte of door bijzondere weersomstandigheden een bepaalde soortengroep nadelig beïnvloed wordt. Denk bijvoorbeeld aan de iepenziekte vroeger, aan de problemen met de paardenkastanje (kastanjemineermot, bloedingsziekte) vandaag. Uniformiteit in het bomenbestand kan ook bepaalde plagen in de hand werken.
- Toepassing van een variatie aan boomsoorten kan bijdragen aan de herkenbaarheid van wegen, wijken of gebiedsdelen.
- Variatie vergroot de belevingswaarde, met bomen met een opvallende bloei, al dan niet eetbare vruchten...

Ook een goede leeftijdsverdeling is belangrijk. Als het grootste deel van het bomenbestand zich bijvoorbeeld in de eindfase bevindt, dan zal de verjonging over grote delen van de stad op hetzelfde tijdstip moeten gebeuren. Dat zal een sterke invloed hebben op de bomenstructuur. Ook om organisatorische redenen (beheer, budget) is een evenwichtige leeftijdsverdeling te verkiezen.

Strategie

1. Streefdoel is dat het totale bomenbestand van de stad over een periode van 20 jaar bestaat uit:

- maximaal 30% soorten van eenzelfde familie (bv. Fagaceae, napjesdragersfamilie: Eik, Beuk, Kastanje),
- maximaal 20% soorten van eenzelfde geslacht (bv. Eik),
- maximaal 10% van eenzelfde boomsoort (bv. Zomereik, Quercus robur),
- maximaal 5 % van één variëteit of cultivar (bv. Quercus robur 'Fastigiata Koster').

Dat betekent concreet dat op het niveau van de stad minstens 5 verschillende geslachten, minstens 10 verschillende boomsoorten en minstens 20 verschillende variëteiten of cultivars worden gebruikt. Dit zijn minima, méér diversiteit mag uiteraard.

2. De keuze van boomsoort in de bebouwde omgeving is voornamelijk afhankelijk van eisen aan groeiplaats en goede inpassing in stedenbouwkundig opzicht. Niet alle inheemse boomsoorten zijn geschikt als straat- of pleinboom in de bebouwde omgeving. Toch willen we in eerste instantie opteren om daar waar mogelijk inheemse soorten aan te planten. Deze keuze kan worden gestoeld op cultuurhistorische, landschappelijke of ecologische redenen. Op bepaalde locaties (parken, arboretum, ...) of op basis van gemotiveerde keuzes kan worden overwogen om ook niet inheemse soorten en hun cultivars aan te planten. Dit zal echter eerder uitzonderlijk zijn. In het buitengebied wordt uitsluitend geopteerd voor inheemse streekeigen soorten.

3. Variatie moet, maar het is niet wenselijk om onbegrensd te variëren in de soortenkeuze. Dit leidt tot onrust in en een rommelig straatbeeld. Uniformiteit in beplanting zorgt daarentegen voor rust en versterkt het effect van de bomen op het straatbeeld. Om die reden wordt per beplantingseenheid (straat(deel), plein of perk) in

de regel zo veel mogelijk gestreefd naar eenheid in boomsoortenkeuze. Dit houdt in dat er bij voorkeur één boomsoort wordt toegepast per (gedeelte van een) straat. Vooral bij lanen en dreven weegt dit zeer zwaar.

- Bij vervanging van een of meer bomen binnen een eenheid, bv. een straat of laan, worden bomen van dezelfde soort teruggebracht, van een grootte die zo veel mogelijk aansluit bij de blijvende bomen.
- Bij boomgroepen met een minder formeel karakter of op specifieke plaatsen kan worden overwogen om meerdere soorten toe te passen, zolang de kenmerken daarvan visueel goed bij elkaar passen.

4. Om ervoor te zorgen dat aan de doelstellingen van voldoende variatie en de juiste mate van uniformiteit wordt voldaan, moet een gedegen beplantingsplan deel uitmaken van elk ontwerp. Een dergelijk plan moet afgestemd worden op de gewenste boomstructuur.

5.2.5 Spaarzaam met snoeivormen

Doelstelling

Boomvormen die ook na de jeugdfase intensief en frequent onderhoud vergen, worden slechts uitzonderlijk en op basis van een specifiek ontwerp toegepast.

Onze inspanningen zijn erop gericht om de beschikbare middelen, die we voor de inrichting en het beheer van onze openbare ruimte ter beschikking hebben, zo optimaal mogelijk in te zetten. Het beperken van de ingrepen tot echte verzorging- en begeleidingssnoei komt overeen met het doel duurzaam te streven naar zo mooi en gezond mogelijke bomen.

Strategie

1. Vormbomen, leibomen en dergelijke passen we alleen toe op representatieve plekken of om cultuurhistorische of architecturale redenen.
2. Bij het gebruik van leibomen dient steeds overwogen te worden of hetzelfde effect niet kan bereikt worden door het toepassen van een jaarlijkse bloksnoei. Dat geeft ongeveer hetzelfde effect en is veel onderhoudsvriendelijker.
3. Bolvormige bomen die jaarlijkse snoei vereisen, worden alleen toegepast wanneer zij een duidelijke meerwaarde hebben voor de totale omgeving waarvan zij deel uitmaken.
4. Als de beperkte ruimte de enige reden is om voor een snoeivorm te kiezen moet zorgvuldig afgewogen worden of de kosten opwegen tegen de voordelen en of een boom van derde grootteorde of een andere groenvorm geen betere oplossing is.

5.2.6 Voorkomen van overlast

Doelstelling

Bij nieuwe aanplant van bomen worden in de mate van het mogelijke maatregelen genomen om de kans op overlast te voorkomen.

Overlast is niet altijd te voorkomen. Gezien het belang van bomen is enige mate van overlast aanvaardbaar.

In het Kwaliteitshandboek worden daaromtrent de nodige richtlijnen vastgelegd.

Strategie

1. Bij de aanplant van bomen wordt rekening gehouden met de vereiste boven- en ondergrondse ruimte om overlast te voorkomen.
2. Het voorkomen van overlast is één van de criteria waarmee rekening wordt gehouden bij de boomkeuze (boomsoort, boomgrootte, enz.).
3. Om het draagvlak voor bomenbeheer te verhogen is het belangrijk om actief te communiceren over de boomkeuze en waar mogelijk bewoners actief daarbij te betrekken.

6. Bomenstructuur

6.1 Inleiding

Dat bomen in belangrijke mate het (groene) uiterlijk van een stad kunnen bepalen, omdat ze door hun opgaande vorm waardevolle elementen zijn in zowel het bebouwde als het open landschap, is reeds uitvoerig aan bod gekomen. Bomen leveren een bijdrage aan het milieu, de kwaliteit van de leefomgeving en ze hebben dikwijls een cultuurhistorische betekenis. Daarenboven biedt de aanplanting van bomen ook mogelijkheden om aan het landschap te bouwen. Op schaal van het gebouw in een dorpskern kan een boom of bomenrij gezien worden als een architecturaal element. Op schaal van het landschap kunnen bomenrijen of bomengroepen en zeker als het gaat over uitgegroeide bomen van 1ste grootte, uitgroeien tot een sterk ruimtelijk element en robuuste structuur die tegelijk ordenend werkt en samenhang brengt. Het doordacht uittekenen en ontwerpen van een bomenstructuur voor het grondgebied van een stad, biedt dan ook heel wat kansen om aan de ruimtelijke kwaliteit te werken op deze verschillende schaalniveaus.

In een sterk verstedelijkte regio zoals Zuid-West-Vlaanderen, met een sprawl-patroon van bebouwing waarbij dorpen met elkaar vergroeid zijn door nieuwe wijken, lintbebouwing en bedrijventerreinen, geeft het ordenend karakter van een robuuste bomenstructuur heel wat mogelijkheden.

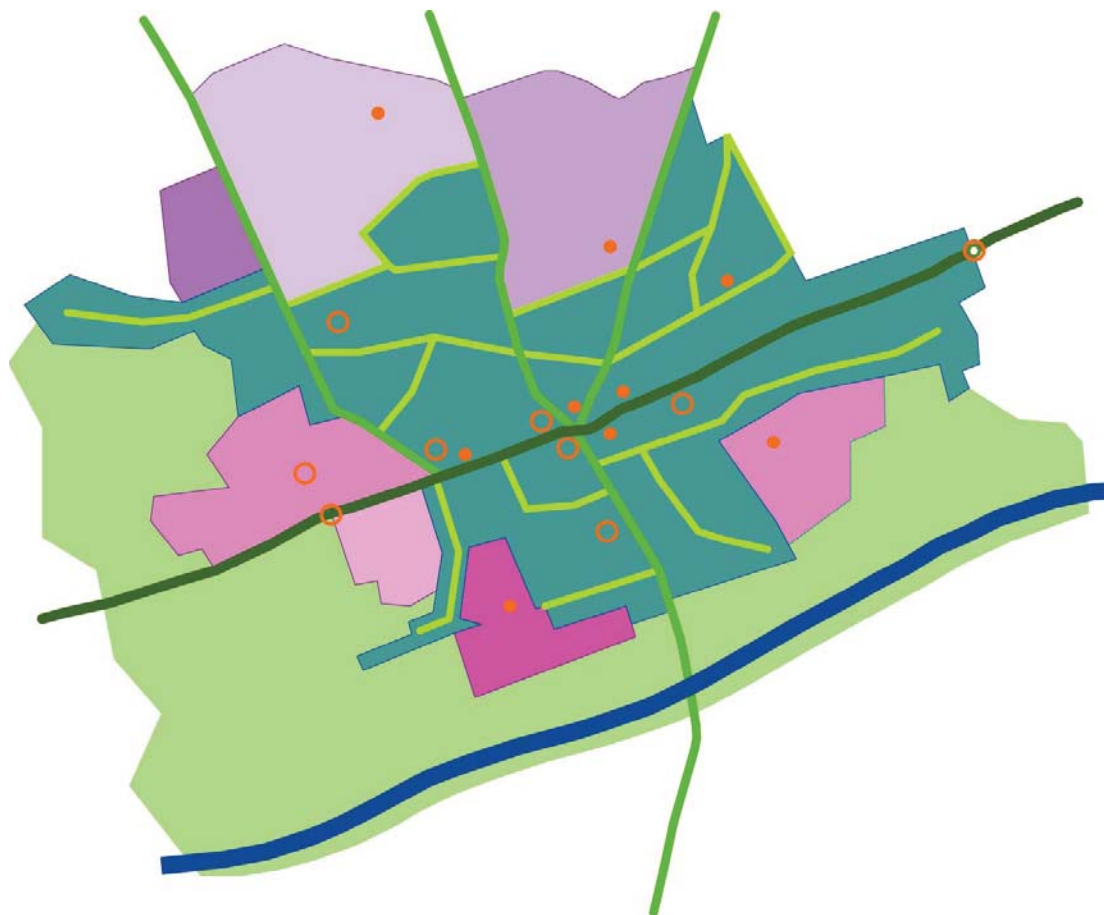
Dikwijls worden bomenstructuren simpelweg aan weginfrastructuren gekoppeld, nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, zonder rekening te houden met het omringende landschap of het voorkomen van verschillende landschapstypen als context. Door bomen(structuren) niet ad hoc in te planten maar te enten op grotere en betekenisvolle landschappelijke en stedenbouwkundige structuren, kunnen bomen er toe bijdragen de leesbaarheid en identiteit van een dorp en een streek opnieuw te versterken. Daarbij gaat het zowel om 'historische' als 'nieuwe' landschappelijke structuren, bv. oude steenwegen maar ook nieuwe autosnelwegen met aanliggende zandwinningsputten.

Mogelijke landschappelijke structuren waarop een bomenstructuur geënt kan worden, zijn:
waterstructuren: rivieren, kanalen, beken, grachten, poelen, overstromings- gebieden...
reliëf: valleien, valleiranden, betekenisvolle hoogtelijnen (bv. gelinkt aan ontginningen), heuvelkammen...
(historische) bebouwingspatronen: dorpscentra, 20ste eeuwse woonwijken, bedrijventerreinen, kastelen, hoeves...
weginfrastructuur: oude steenwegen, dreven, trage wegen, nieuwe autosnelwegen...
aaneengesloten open ruimtegebieden en –corridors

Het is belangrijk dat een gemeentelijke bomenstructuur kan doorwerken in het ruimtelijke beleid en de volgende generatie van gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen.

6.2 Ontwerp bomenstructuur

Bomen kunnen niet om het even waar worden geplant. Duurzaam omgaan met bomen vraagt een onderbouwde plaatsbepaling die wordt weergegeven in een boomstructuur. Het uitwerken van zo'n boomstructuur vormt dan ook een belangrijke verdere uitwerking van het bomenbeleidsplan.

Bedoeling van de bomenstructuur is te komen tot een raamwerk dat enerzijds geënt is op historische/ bestaande kwaliteiten, grotere landschappelijke en stedenbouwkundige structuren, en dat anderzijds sturend is voor toekomstige ontwikkelingen.

Aan het uittekenen van een bomenstructuur gaat best een (verkennd) landschappelijk onderzoek vooraf. Wat zijn de grotere landschappelijke en stedenbouwkundige elementen en structuren die typische zijn voor de stad? Zo zal een stad gelegen aan of in de Leievallei een andere eigenheid en ontstaansgeschiedenis hebben, dan een stad van het interfluvium. Bestaande ruimtelijke structuurplannen, mobiliteits- en natuurontwikkelingsplannen, masterplannen e.a. kunnen hier mede een basis voor vormen.

De bomenstructuur is een onderdeel van de te ontwikkelen groenstructuur voor de stad (rekening houdend met bestaande en potentieel waardevolle vegetaties en biotopen) en de visie voor de publieke ruimte.

Bomen kunnen in verschillende formaties worden aangeplant:

- punctueel
- in rijen (enkel/dubbel)
- in los plantverband
- in een grid.

In het ontwerp van de bomenstructuur kunnen bomen (al dan niet in bepaalde formaties) toegepast worden

als structuurboom, sfeerboom of accentboom.

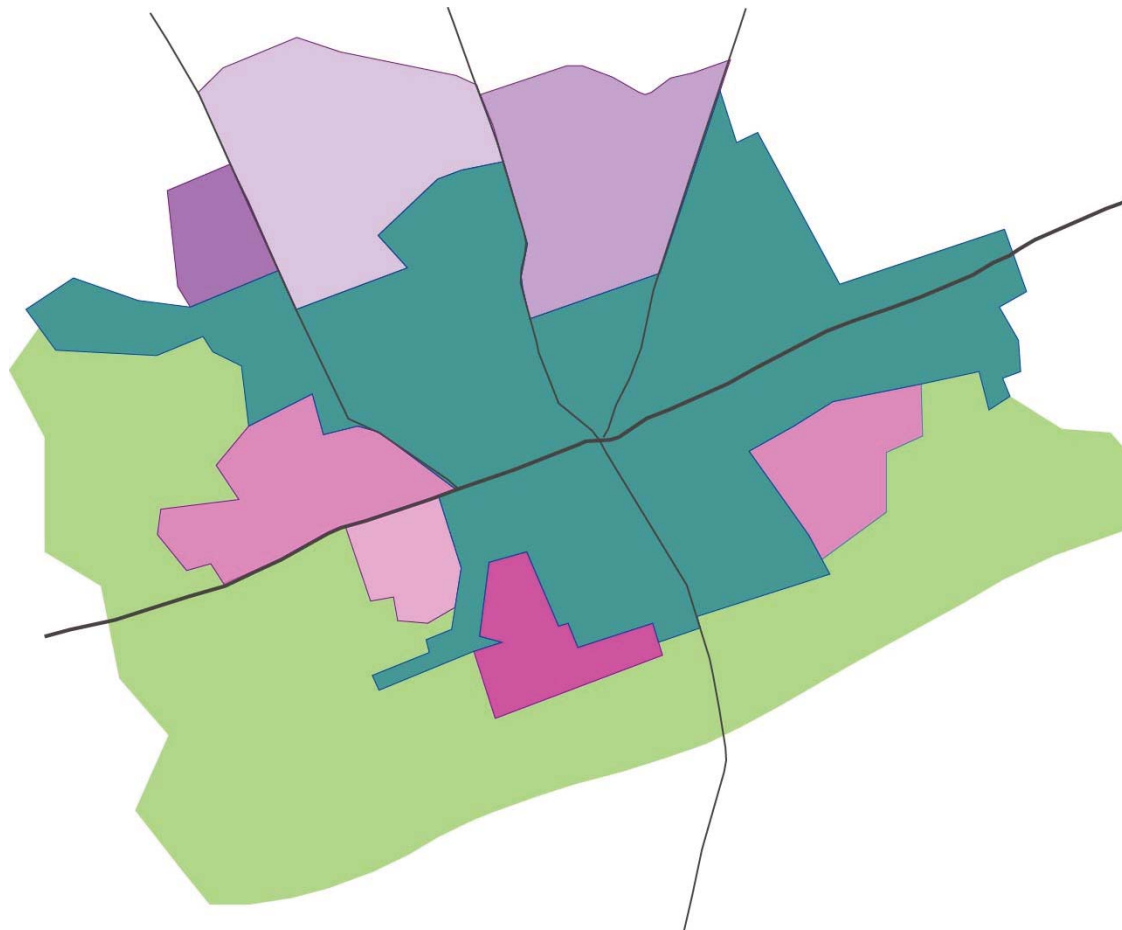
- structuurboom: bomen die de ruimte in de eerste plaats structureren en samenhang brengen, bv. langs hoofdwegen,
- sfeerbomen: bomen die zorgen voor de verfraaiing van de omgeving door bv. een karakteristieke groeivorm of (bloei/herfst)kleur.
- accentbomen: bomen die een speciale plek of ruimte accentueren.

Voor het uitwerken van een bomenstructuur werken we, naar het model van de 'Richtlijn voor het opstellen van een beleids- en bomenbeheerplan voor bomen' van ANB, met drie elementen of 'generieke bouwstenen': **vlakken (of zones), lijnen en punten**.

De vlakken of zones slaan op specifieke gebieden of delen van de stad, met name woonzones en bedrijventerreinen.

De lijnen en punten bevinden zich op het hele grondgebied van de stad, inclusief in de geselecteerde zones, en ook in de landelijke omgeving.

Voor de soortenkeuze verwijzen we naar deel II kwaliteitshandboek en deel IV met de lijsten 1 en 2 van geschikte laan/straatbomen respectievelijk voor de bebouwde omgeving en de landelijke omgeving.

6.2.1. Vlakken of zones

Binnen het grondgebied van de stad worden een aantal zones afgebakend die een herkenbare eenheid vormen met een eigen karakter, structuur en stedenbouwkundige context. Binnen elk van deze zones zijn ook de ruimteclaims voor verschillende functies anders. Het is bv. duidelijk dat in smalle, dichtbebouwde straten van het centrum op een andere manier met bomen moet worden omgegaan dan in nieuwere woonwijken aan de rand van de stad of in het landelijke gebied. Het uitwerken van een specifieke boomstructuur op schaal van deze zones is dan ook gewenst.

Wat de **woongebieden** betreft is de zonering vooral gebaseerd op de ontwikkelingsgeschiedenis van de stad. We onderscheiden vier woonvlakken of -zones:

1. de historische stads- en dorpskern(en)
  2. oudere woonwijken aansluitend bij de stads- of dorpskern
  3. naoorlogse woonwijken, verkavelingen en woonkernen aan de rand van de stads- of dorpskern of in landelijk gebied.
  4. nieuwe of nieuw te realiseren verkavelingen
- Deze schematische zonering moet verder per stad gedetailleerd en aangepast worden en misschien zelfs aangevuld worden met bijkomende zones.

Ook sommige (oude en nieuwe) **bedrijventerreinen** in onze regio kunnen omwille van hun omvang en ligging als een specifieke zone worden behandeld. Door de relatief extensieve inrichting van veel bedrijventerreinen is er vaak heel wat ruimte beschikbaar om bomen te planten. Bomen kunnen in belangrijke mate bijdragen tot de uitstraling van het terrein en kunnen ook een belangrijk element zijn in een CO₂-reductie- of compensatiebeleid. Dat betekent niet dat die bedrijventerreinen, die vaak op de overgang van het bebouwde en landelijke gebied en/of langs belangrijke verkeersknooppunten liggen, losgemaakt worden van de bredere omgeving of geïsoleerd worden van het landschap.

De boomstructuur wordt dus in de mate van het mogelijke geënt op bestaande landschappelijke, stedenbouwkundige en/of natuurlijke structuren en functionele of recreatieve verbindingen.

Voor elke zone worden een aantal **boomspecifieke eindbeelden** voorgesteld (soort, plantverband, grootteorde, speciale wensen,...). Aan de hand daarvan kan de gewenste kwaliteit en dichtheid aan bomen op een samenhangende manier vorm worden gegeven.

Bedoeling is dat de boomstructuur bijdraagt aan de herkenbaarheid en de kwaliteit van de afgebakende zones. Als principe daarbij geldt: **eenvoud in de hoofdlijnen, variatie in de onderdelen.**

- De voorgestelde eindbeelden zijn complementair, dat betekent dat afhankelijk van de specifieke situatie naar één of meerdere van de voorgestelde eindbeelden wordt gewerkt. De uiteindelijke detaillering zal uiteraard in latere studies en projecten moeten gebeuren.
- Uitgangspunt is steeds dat prioriteit wordt gegeven aan het aanplanten van grote bomen op duurzame standplaatsen. In de ontwerpfase dient steeds proactief gezocht te worden om via het ontwerp voldoende onder- en bovengrondse ruimte te creëren voor zo groot mogelijke bomen. Het is verantwoord om in een zeer verdichte en groenarme wijk of op bepaalde toplocaties zwaarder te investeren in het creëren van optimale groeiomstandigheden voor bomen.
- Waar het onmogelijk is om een duurzame standplaats te creëren en/of grote bomen te planten en toch bomen gewenst zijn, kunnen kleinere bomen en/of 'korte omloop' bomen worden geplant.

Woonzone 1 **Historische stads- en dorpskern(en)**

Kenmerkend voor de historische stads- en dorpskernen is o.m.:

- dichte, aaneengesloten bebouwing
- intensief gebruik van de ruimte (ondergronds en bovengronds)
- woon/winkelstraten met een profiel dat vaak niet voorzien is op de aanwezigheid van bomen
- vaak doorsneden door belangrijke verbindingswegen met druk verkeer

Streefdoelen

1. Maximaal gebruik maken van de beschikbare ruimte voor puntvormige aanplant van bomen 1ste grootte op duurzame standplaatsen (solitair of in groep) waardoor de aanplant van bomen in smalle straten minder noodzakelijk is.
2. Lijnbeplanting indien mogelijk (eventueel in combinatie met parkeren).

Eindbeeld 1

Op markante plekken, kruispunten, pleinen, plantsoenen, rotondes, parkeerzones, enz.:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame soort
- duurzame standplaats
- soortendiversiteit

Eindbeeld 2

In woonstraten:

- grootteklasse en vorm (bv. zuilvorm) afhankelijk van de beschikbare ruimte (ondergronds en bovengronds)
- duurzame standplaats indien mogelijk, anders 'korte omloop' bomen
- inrichting van de groeiplaats wordt afgestemd op het stenige karakter
- plantverband (punt, lijn) afhankelijk van beschikbare ruimte.

Woonzone 2 Oudere woonwijken aansluitend bij de stads- of dorpskern

Kenmerkend voor de oudere woonwijken is o.m.:

- vrij dichte, vaak aaneengesloten bebouwing
- vaak vermenging van functies (wonen, kleinschalige bedrijven)
- (woon)straten met een profiel dat vaak niet voorzien is op de aanwezigheid van bomen,
- intensief gebruik van de ruimte (ondergronds en bovengronds)

Streefdoelen

1. Maximaal gebruik maken van de beschikbare ruimte voor puntvormige aanplant van bomen 1ste grootte op duurzame standplaatsen (solitair of in groep). Een grote boom op de hoek van een straat heeft vaak veel meer effect dan een rij kleine bomen.
2. Flexibele toepassing van lijnbeplanting waar mogelijk, afhankelijk van het straatprofiel (eventueel in combinatie met parkeren).

Eindbeeld 1

Minstens één boom per 'zichtveld' op kruispunten, pleintjes, plantsoenen, rotondes, overhoeken, 'verloren plekjes', parkeerzones enz.:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- zo mogelijk in groenstrook of beplante boomspiegel
- soortendiversiteit

Eindbeeld 2

In woonstraten en woonerven

- Indien mogelijk flexibele toepassing lijnbeplanting
- grootteklasse en vorm (bv. zuilvorm) afhankelijk van de beschikbare ruimte (ondergronds en bovengronds)
- duurzame standplaats indien mogelijk, anders 'korte omloop' bomen.
- inrichting van de groeiplaats wordt afgestemd op het stenige karakter
- homogeen beeld qua habitus per straat

Woonzone 3 Naoorlogse wijken en verkavelingen aan de rand of in landelijk gebied

Kenmerkend voor veel naoorlogse verkavelingen is:

- een openbaar domein met (soms) brede wegprofielen en overmaatse verhardingen en/of brede groenzones,
- vrij ruime woonkavels met private voortuinen,
- richten zich vaak niet naar het landschap maar zijn opgebouwd rond een structuur van pleintjes,
- rommelige overgang naar landschap.

Streefdoelen

- Maximaal gebruik maken van de beschikbare ruimte voor puntvormige aanplant van bomen 1ste grootte op duurzame standplaatsen (solitair of in groep). Een grote boom op de hoek van een straat heeft vaak veel meer effect dan een rij kleine bomen.
- Lijnbeplanting waar mogelijk, afhankelijk van het straatprofiel (eventueel in combinatie met parkeren)
- Overmaatse straatprofielen progressief aanpassen om duurzame standplaatsen te creëren
- Harmonische overgang tussen bebouwing en landschap realiseren.

Eindbeeld 1

Minstens één boom per 'zichtveld' op kruispunten, pleintjes, plantsoenen, rotondes enz.:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- zo mogelijk in groenstrook of beplante boomspiegel
- uniformiteit soorten binnen wijk, soortendiversiteit tussen de verschillende wijken.

Eindbeeld 2

In woonstraten en woonerven

- waar mogelijk lijnstructuur toepassen (enkele of dubbele bomenrij in gelijkgrondse berm)
- grootteklasse en vorm (bv. zuilvorm) afhankelijk van de beschikbare ruimte (ondergronds en bovengronds)

duurzame standplaats indien mogelijk, anders korte omloopbomen.

- homogeen beeld qua habitus per straat – per wijk wordt een lijst opgesteld van 5 soorten die bij uitstek geschikt zijn om het karakter van de wijk te versterken.

Eindbeeld 3

Overgang landschap en bebouwing:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- sortimentskeuze, plantverband en beheer afhankelijk van beschikbare ruimte, landschapstype en natuurwaarden.

Woonzone 4

Nieuwe wijken en verkavelingen

Streefdoelen

- Maximaal gebruik maken van de beschikbare ruimte voor puntvormige aanplant van bomen 1ste grootte op duurzame standplaatsen (solitair of in blok). Een grote boom op de hoek van een straat heeft op termijn meer effect dan een rij kleine bomen.
- Lijnbeplanting waar mogelijk, afhankelijk van het straatprofiel (eventueel in combinatie met parkeren)
- Harmonische overgang tussen bebouwing en landschap realiseren.

Eindbeeld 1

Minstens één boom per 'zichtveld' op kruispunten, pleintjes, plantsoenen, rotondes enz.:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- zo mogelijk in groenstrook of beplante boomspiegel
- uniformiteit soorten binnen wijk, soortendiversiteit tussen de verschillende wijken.

Eindbeeld 2

In woonstraten en woonerven:

- waar mogelijk lijnstructuur toepassen (enkele of dubbele bomenrij in gelijkgrondse berm)
- grootteklasse en vorm (bv. zuilvorm) afhankelijk van de beschikbare ruimte (ondergronds en bovengronds)
- duurzame standplaats indien mogelijk, anders korte omloopbomen.
- homogeen beeld qua habitus per straat – per wijk wordt een lijst opgesteld van 5 soorten die bij uitstek geschikt zijn om het karakter van de wijk te versterken.

Eindbeeld 3

Overgang landschap en bebouwing:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- sortimentskeuze, plantverband en beheer

afhankelijk van beschikbare ruimte, landschapstype en natuurwaarden.

Bedrijventerreinen

Streefdoelen

- Op zoveel mogelijk plaatsen bomen van 1ste grootte op duurzame standplaatsen (solitair of in blok)
- Waar mogelijk wegenpatroon begeleiden met lijnvormige boomaanplant, niet gekoppeld aan parkeerplaatsen.
- Waar mogelijk forse boomgroepen gebruiken als scherm/overgang bebouwing/landschap
- Op kavels die minstens gedurende 5 jaar niet bebouwd worden, kunnen eventueel tijdelijk snelgroeiende bomen (zoals wilg of populier) aangeplant worden.

Eindbeeld 1

Op strategische plekken (kruispunten, pleintjes, plantsoenen, rotondes enz.):

- bomen van 1ste grootte
- duurzame standplaats
- soortendiversiteit

Eindbeeld 2

Wegbegeleiding

- lijnstructuur flexibel toepassen (enkele of dubbele rij bomen in gelijkgrondse berm)
- waar mogelijk bomen 1ste grootteklasse – geen bomen 3de grootte
- duurzame standplaats indien mogelijk, anders korte omloopbomen.
- homogeen beeld qua habitus

Eindbeeld 3

Overgang landschap/bebouwing:

- bomen van 1ste of 2de grootte
- duurzame standplaats
- sortimentskeuze, plantverband en beheer afhankelijk van beschikbare ruimte, landschapstype en natuurwaarden.

6.2.2. Lijnen

Een lijnvormige boomstructuur geeft samenhang in het groen en versterkt de ruimtelijke structuur. Deze lijnvormige structuren kunnen een onderdeel zijn van de vlakvormige structuren (zones), maar kunnen deze zones ook doorkruisen of een verbinding tussen deze zones vormen.

De lijnvormige boomstructuur wordt op gemeentelijk niveau uitgewerkt in de vorm van een samenhangend netwerk met daaraan gekoppelde eindbeelden.

Voorbeelden van lijnen zijn:

- waterlopen (incl. vallei en valleiranden)
- groene assen
- verkeersstructuren (wegen, autowegen, fietspaden, trage wegen, spoorwegen, enz)

In dit Bomenbeleidsplan beperken we ons tot een aantal suggesties voor eindbeelden met betrekking tot het **wegenstelsel** aan de hand van een categorisering volgens schaalniveau en functie.

We onderscheiden **5 wegtypes**:

Type 1: Hoofdverkeerswegen: bovenlokale verbindingswegen en verbindings- en invalswegen op het niveau van de stad (verbinden verschillende dorpen binnen de stad).

Type 2: Ringlaan, stadsboulevard...

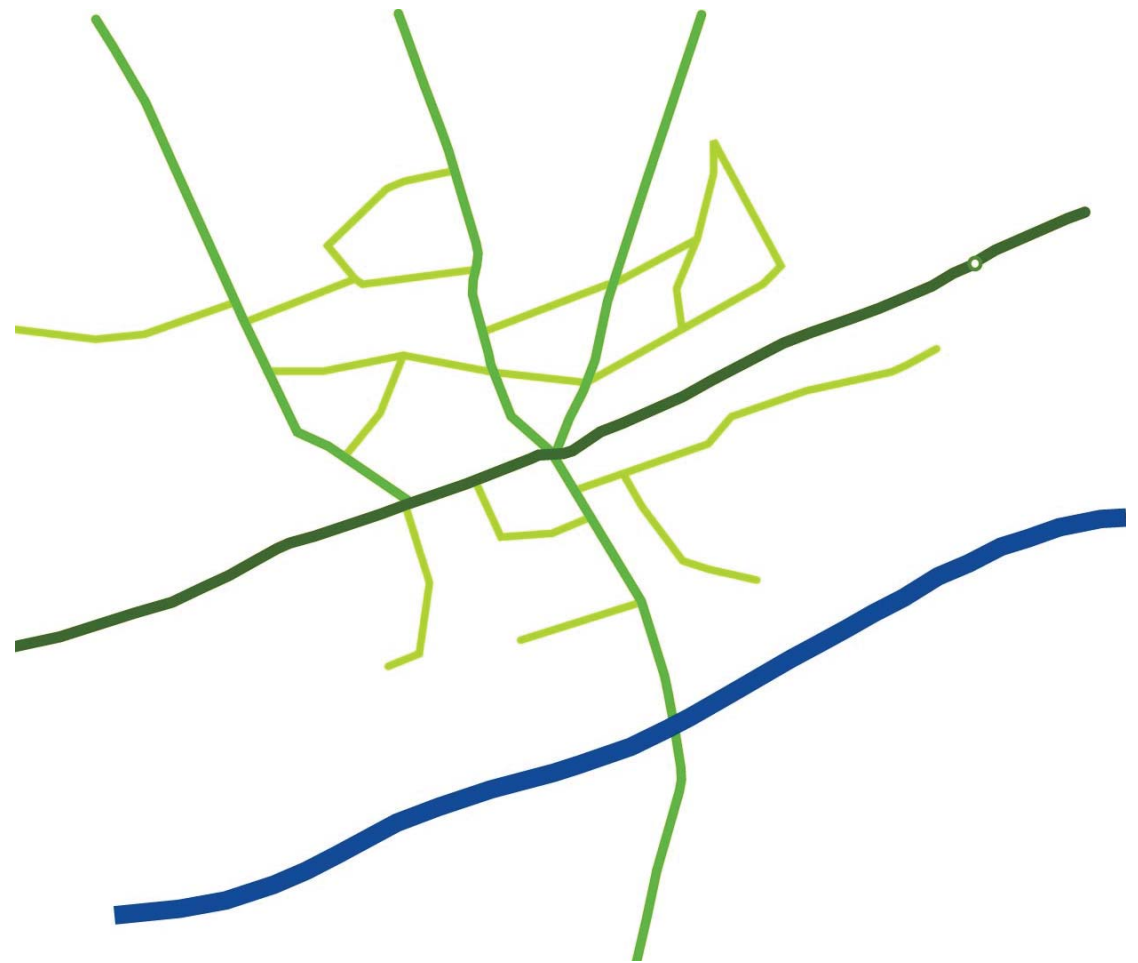
Type 3: Ontsluitingswegen op het niveau van een dorp, wijk/verkaveling (Lokale wegen II & III).

Type 4: Centrumstraten/woonstraten.

Type 5: Landelijke wegen.

De functie van de boomstructuur verschilt per type weg. Zo zorgen bomen langs een grote invalsweg of hoofdweg door de stad voor herkenning en oriëntatie. Ze kunnen ook een belangrijke landschappelijke en ecologische waarde hebben.

Wijkontsluitingswegen vormen vaak het visitekaartje van de wijk. De bomen in de woonstraten bepalen voor een belangrijk deel het groene karakter van de

directe leefomgeving van de bewoners. Beleving van groen en beeldkwaliteit vormen daar de belangrijkste aspecten.

De hiërarchie en beleving van een weg of straat wordt uiteraard niet enkel bepaald door bomen. Het totale profiel, de aanwezigheid van heesters of gras, verlichting enz. spelen mee in de beleving van de weg of de straat.

Bedoeling is dat bij de (her)inrichting van een straat telkens een plan wordt opgemaakt waarbij niet alleen rekening wordt gehouden met de verkeerskundige en wegenbouwtechnische aspecten, maar waarbij meteen ook bomen als structurele ontwerpelementen worden meegenomen, zodat de wegbeplanting en de wenselijke ontwikkelingen met betrekking tot verkeer en infrastructuur op elkaar kunnen afgestemd worden.

Eindbeeld Lijnaanplant wegtype 1 – Hoofdverkeerswegen

1. Streefdoel is een zo compleet mogelijk bomenrij die naargelang de ruimte op verschillende plaatsen in het profiel gesitueerd kan worden (dubbelzijdig, enkelzijdig, alternerend links of rechts, middenberm). Indien de ruimte/profielbreedte het toelaat gaat de voorkeur naar een dubbelzijdige bomenrij en/of bomen op de middenberm.
2. De bomen worden bij voorkeur in een gras- of groenberm geplant.
3. Steeds één hoofdsoort per weg(segment).
4. Zo mogelijk bomen van 1ste grootte. Nooit 3de grootte, behalve waar deze wegen door de bebouwde kom lopen.
5. De bomen van 1ste grootte staan op een plantafstand van 10 – 20 meter (tenzij zuil- of smalle kroonvormen worden gebruikt). In landelijk gebied kan een grotere plantafstand aangehouden worden.
6. Alhoewel de voorkeur gaat naar duurzame bomen op duurzame standplaatsen, kunnen op sommige plaatsen – in functie van o.m. landschapsbeeld, cultuurhistorie... - ook bomen met een kortere levensduur (zoals populier, wilg) worden aangeplant.
7. De soortkeuze voor de lijnbepantingen buiten de bebouwde kom hangt af van het type landschap en de in het landschap reeds aanwezige bomen. De sortimentskeuze moet waar mogelijk het landschappelijk beeld versterken, aansluiten bij bestaande beplanting en een bijdrage leveren aan het behoud en de verhoging van de biodiversiteit. Hier worden geen zuilvormige cultivars toegepast.
8. Waar de verbindingswegen door bebouwd gebied lopen, kunnen voor lijnbepanting eventueel verschillende soorten van eenzelfde geslacht (bv. *Acer x freemanii* en *Acer platanoides*) en verschillende cultivars van eenzelfde soort (bv. *Acer x freemanii* 'Celzam', 'Elegant' en 'Armstrong') worden gebruikt, in functie vooral

van de standplaatseigenschappen en het gewenste eindbeeld. In de bebouwde omgeving kunnen ook verschillende kroonvormen toegepast worden (zuilvormig, smal- tot breed piramidaal of eivormig) in functie van de beschikbare bovengrondse ruimte.

Eindbeeld Lijnaanplant Wegtype 2 – Ringlaan/ Stadsboulevard

1. Streefdoel is een zo volledige mogelijke laanstructuur, bij voorkeur dubbelzijdig en/of op middenberm.
2. De bomen worden bij voorkeur in een gras- of groenberm geplant.
3. Steeds één hoofdsoort per weg(segment).
4. Bij voorkeur duurzame bomen op duurzame standplaatsen.
5. Soortenkeuze: bomen uit lijst 1 “Laan/ straatbomen voor bebouwde omgeving” (deel IV). Zo mogelijk bomen van 1ste grootte. Nooit 3de grootte.

Eindbeeld Lijnaanplant wegtype 3– Ontsluitingswegen dorp/wijk

1. Streefdoel is een herkenbare lijnstructuur op schaal van het dorp of de wijk. Afhankelijk van de beschikbare ruimte een dubbel- of enkelzijdige bomenrij, eventueel in parkeerstrook.
2. Er wordt steeds één hoofdsoort per straat gebruikt.
3. Duurzame aanplant, zo mogelijk in gras- of groenberm.
4. Boomgrootte is afhankelijk van de beschikbare boven- en ondergrondse ruimte: waar mogelijk 1ste of 2de grootte, in uitzonderlijke omstandigheden 3de grootte. Hier kan ook gewerkt worden met zuilvormige bomen (realisatie op basis van specifiek ontwerp).

Eindbeeld Lijnaanplant wegtype 4 – Centrumstraten/woonstraten

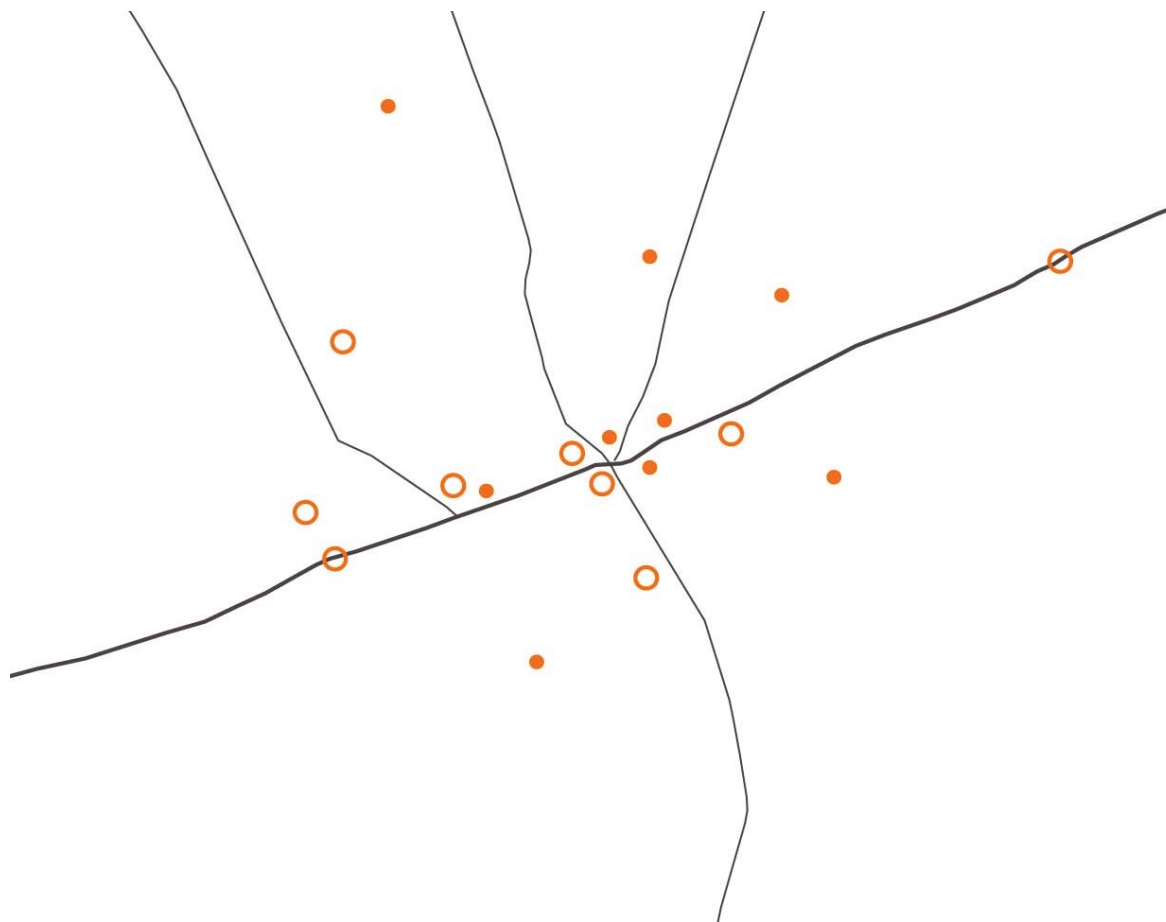
1. Afhankelijk van de beschikbare ruimte een dubbel- of enkelzijdige bomenrij, eventueel in parkeerstrook.
2. In smalle woonstraten met gevels tot op het voetpad of profielbreedte < 5,5 m wordt geen lijnvormige boombeplanting toegepast. Eventueel kunnen wel puntsgewijs bomen of kleine boomgroepen aangeplant worden.
3. Er wordt steeds één hoofdsoort per straat gebruikt.
4. Boomgrootte is afhankelijk van de beschikbare boven- en ondergrondse ruimte: waar mogelijk 1ste of 2de grootte, in uitzonderlijke omstandigheden 3de grootte. Hier kan ook gewerkt worden met zuilvormige bomen, leibomen of bloksnoei (realisatie op basis van specifiek ontwerp).
5. In of aan de randen van wijken/woonkernen die aansluiten op het buitengebied, kan het sortiment afgestemd worden op het landschappelijk karakter van het aangrenzende buitengebied. Zo kunnen sierappels of sierkersen op dergelijke plekken minder aangewezen zijn, maar zou men bv. kunnen werken met bomen uit lijst 2 “Laan/ straatbomen voor landelijke omgeving” (deel IV), zoals (knot)wilgen, populier, els, eik...

Eindbeeld Lijnaanplant wegtype 5 – Landelijke wegen

1. Langs landelijke wegen moet zorgvuldig afgewogen worden welke type van aanplant het meest aangewezen is: lijnbeplanting met hoogstammen, knotbomen, struwelen, houtkanten...
2. Voor lijnbeplanting met hoogstammen: alleen bomen van 1ste grootte. Nooit bomen van 3de grootteklasse. Voor knotbomen, struwelen en dergelijke komen

- uiteraard ook kleinere bomen in aanmerking.
3. De bomen worden bij voorkeur in een gras- of groenberm geplant.
  4. Geen laanbomen langs aanpalend bosperceel.
  5. Lijnbeplanting kan onderbroken worden voor aantrekkelijke uitzichten.
  6. De soortenkeuze gebeurt in functie van het landschapstype waarin de weg gelegen is en de natuurwaarde van de omgeving. Alleen bomen uit lijst 2 "Laan/straatbomen voor landelijke omgeving" (deel IV). Nooit zuilvormige cultivars.

6.2.3 Punten

Punten zijn bijzondere plekken in de stad die door hun ligging, omvang of bijzondere eigenschappen belangrijk zijn voor de stad of het landschap en waar de aanplant van bomen kan bijdragen tot een kwalitatief hoogwaardige inrichting. De bomen (solitaire bomen, boomgroepen) die hier geplant worden, moeten zorgen voor een verbijzondering van deze plekken. Deze plekken kunnen zowel in als buiten de bebouwde omgeving liggen en kunnen zelfstandig of in samenhang met de vlakken/zones en lijnen, deel uitmaken van de boomstructuur. Vaak gaat het om plekken waar meer ruimte voor bomen beschikbaar is of kan gecreëerd worden dan langs straten.

Voorbeelden van puntvormige elementen zijn:

- pleinen
- groene ruimten (parken en plantsoenen, sportterreinen, enz.)
- knooppunten (kruisingen, rotondes...)
- 'poort'/entree tot de stad/dorpen
- parkings
- markante gebouwen (historisch gebouw, hoeve, kasteel, kerk, kapel, molen, klooster, school, gemeentehuis, cultureel centrum, sporthal, ziekenhuis, station,...)
- markante plekken in de stad (bv. begraafplaats, winkelwandelstraat...)
- markante landschapselementen (vijver, heuvel,...)

Streefdoel

Voor deze 'plekken' geldt bij uitstek dat maatwerk nodig is en geen standaardoplossing kan worden voorgesteld. De bomen (soort, grootte, vorm, plantverband, beheer...) moeten het karakter van de plek ondersteunen. Naast het inspelen op de landschaps- of stedenbouwkundige structuur kunnen ook cultuurhistorische, verkeerstechnische, (multi) functionele, ecologische en recreatieve aspecten een rol spelen.

Het gebruik en/of het representatieve karakter van

deze plekken maakt dat hier bijzonder hoge eisen worden gesteld aan de boombeplantingen.

Eindbeeld

- Hier kunnen, afhankelijk van de locatie, de schaal van de omgeving, de grootte van de gebouwen enz., bomen van de drie grootteklassen gebruikt worden, maar bij voorkeur bomen van 1ste grootte op duurzame standplaatsen.
- Hier kunnen, afhankelijk van de locatie, vrij uitgroeibare bomen gebruikt worden, maar kan ook vormsnoei (leibomen, bloksnoei, knobomen...) toegepast worden.
- Dichtheid en plantverband is variabel.
- Naast de bomen uit de voorkeurlijsten van straatbomen (Zie Deel IV), kunnen hier ook andere markante bomen met specifieke vorm en sier- of natuurwaarde worden toegepast, op voorwaarde dat aan de standplaatsvereisten kan worden voldaan.

Enkele voorbeelden **van mogelijke boomsoorten:**

Ailanthus altissima (Hemelboom)

Catalpa bignonioides (Trompetboom)

Cedrus atlantica en libani (Atlas- en Libanonceder)

Davidia involucreta var. 'Vilmoriniana'

(Vaantjesboom)

Fagus sylvatica 'Bornyensis' of 'Pendula' (Treurbeuk)

Gymnocladus dioica (Doodsbeenderenboom)

Halesia carolina of *H. monticola* (Sneeuwklökjesboom)

Liriodendron tulipifera (Tulpenboom)

Magnolia acuminata

Magnolia x loebneri 'Merrill'

Morus alba (Witte moerbei)

Parrotia persica

Pterocarya fraxinifolia (Kaukasische Vleugelnoot)

Sophora japonica (Japanse honingboom)

Voorbeeld van een puntvormige structuur: 'De groene poort'

Op de invalswegen wordt bij het binnenkomen van de

stad waar mogelijk een 'Groene Poort' gecreëerd met een sterke bomenstructuur. Op die manier weet de automobilist (en de zachte weggebruiker) dat hij de stad binnenrijdt of verlaat.

Ook op de verbindingswegen tussen de verschillende deelgemeenten kan bij het binnenkomen/verlaten van elke gemeente een 'groene poort' aangeplant worden. Zelfs bij toegangswegen tot bepaalde woonwijken zou men met een 'groene poort' kunnen werken om de wijk duidelijk te markeren.

In zijn eenvoudigste vorm zijn dit twee bomen van 1ste grootte aan weerszijden van de weg. Op plaatsen die zich daartoe lenen (bv. belangrijke kruispunten, rotondes...) kan een bijzondere bomenstructuur worden gerealiseerd.

7. Projecten en acties 2014-2018

Beleidsplannen hebben slechts zin als er werk wordt gemaakt van de uitvoering. Op het terrein gebeurt het eigenlijke werk om de doelstellingen en strategie om te zetten tot realisatie. Dit geldt des te meer voor het bomenbeleidsplan dat streeft naar een duurzaam bomenbestand voor de stad. Bomen zijn levende organismen en behoeven een voldoende zorg om ze in een goede conditie te houden en tot een volwassen boom te laten uitgroeien volgens het eindbeeld.

In dit hoofdstuk willen we een opsomming geven van de projecten, acties en maatregelen die mogelijk zijn om dit bomenbeleidsplan verder tot uitvoering te brengen binnen de stad.

Dit gebeurt in een tabelvorm om een overzicht te bieden met aanduiding van de deelacties per project.

Omschrijving project	Deelacties	Timing	Trekker	Actoren
Communicatie en bekendmaking bomenbeleidsplan en kwaliteitshandboek bomen				
	Interne communicatie binnen de gemeentelijke diensten groendienst als aanspreekpunt belangrijkste diensten: infrastructuur (openbare werken), ruimtelijke ordening (stedenbouw), milieu, mobiliteit (verkeer)	2014	GGZ/Milieu & Groen	
	Externe communicatie naar de actoren die met bomen te maken hebben ontwerpers van infrastructuur andere wegbeheerders in de stad (AWV)	2014	GGZ/Milieu & Groen	Dienst Communicatie
	Externe communicatie naar de bevolking folder als bijlage in de gemeentelijke info open milieuraad met toelichting	2014	GGZ/Milieu & Groen	Dienst Communicatie
Inventarisatie van het gemeentelijk bomenbestand naar aantal bomen en de kwaliteit van de bomen				
	Methodiek en detaillering van de inventarisatie: - locatie en standplaats - soort en toestand - duurzame boom of niet?	Voorjaar 2014	GGZ/Milieu & Groen	Groendeskundige facilitaire dienst
	Selectie van software-pakket voor inventarisatie, koppeling met gis en optie voor een groenmanagementstool	Voorjaar 2014	GGZ/Milieu & Groen	Groendeskundige facilitaire dienst
	Terreininventarisatie van de bomen op openbaar domein in beheer van de stad	Voorjaar 2014	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst	
	Rapport van de resultaten van de inventaris met kengetallen, diversiteit en ruimtelijke spreiding van het bomenbestand	2014	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst	
	Bijhouden en actualiseren van de inventaris bij aanplanten en rooien van bomen	Onmiddellijk	Groendeskundige facilitaire dienst	
Inventaris en selectie van de merkwaardige bomen op basis van de criteria (zichtbaar in het straatbeeld) en met				
	Oproep naar medewerking van burgers, eigenaars, verenigingen, ...	2014	Dienst Communicatie/ GGZ/Milieu & Groen	Inwoners van de stad.
	Merkwaardige bomen op openbaar domein langs wegen en in parken	Na goedkeuring plan	GGZ/Milieu & Groen	Groendeskundige facilitaire dienst

	Merkwaardige bomen op privaat domein langs wegen en in tuinen	Vanaf 2014	Dienst Communicatie/ GGZ/Milieu & Groen	Inwoners van de stad.
	Merkwaardige bomen in het landschap als solitaire of lineaire landschapselement	Vanaf 2014	GGZ/Milieu & Groen	Groenskundige facilitaire dienst
	Merkwaardige bomen 'formeel' vaststellen door het gemeentebestuur	Zo snel mogelijk	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	
	Merkwaardige bomen een vorm van bescherming geven - onderdeel van een gemeentelijke boomverordening (zie verder) - bij werken een bomeneffectanalyse opmaken - mogelijkheid tot vergoeding voor uitzonderlijk beheer	Eerste helft 2014	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	
Gebruik van bomenbalans als instrument om de evolutie in het gemeentelijk bomenbestand voor te stellen				
	Selectie van de kengetallen binnen de bomenbalans met de nodige differentiatie tussen typologie van bomen	Eerste helft 2014	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	
	Eerste nulmeting op basis van de inventarisatie	Eerste helft 2014	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	
	Driejaarlijkse communicatie rond de trend van de bomenbalans	Vanaf begin 2017	Dienst communicatie / GGZ	
Opmaak gemeentelijke boomstructuur				
	Analyse van de ruimtelijke en landschappelijke structuur van de gemeente	2015	Te realiseren via een externe studieopdracht	
	Vastleggen van de hoofdstructuur voor bomen in vlakken, lijnen en punten	2015	Te realiseren via een externe studieopdracht	
	Vastleggen van de secundaire structuren voor bomen in vlakken, lijnen en punten	2015	Te realiseren via een externe studieopdracht	
	Streefbeeld en eindbeelden voor bomen binnen de bomenstructuur met typeprofielen en referenties	Vanaf tweede helft 2014		

Uitwerken van een (indicatieve) bomennorm voor nieuwe ontwikkelingen en renovaties of heraanleg				
	Kwantitatieve en kwalitatieve vereisten van duurzame bomen zijn gewenst bij projecten <ul style="list-style-type: none"> - overeenkomstig bomenstructuur - gebiedsgerichte differentiëring 	Na goedkeuring.	GGZ/Milieu & Groen	Groenskundige facilitaire dienst
	Eenvoudige normering <ul style="list-style-type: none"> - boom per aantal parkeerplaatsen - boom per aantal woningen - boom per oppervlakte groenaanleg 	Na goedkeuring.	GGZ/Milieu & Groen	Groenskundige facilitaire dienst
Richtlijnen voor ontwerpers van infrastructuur i.v.m. bomen op openbaar domein				
	Vertaling van het bomenbeleidsplan, bomennorm, bomenstructuur, <ul style="list-style-type: none"> - met een aantal fiches - met aantal referenties - met praktische richtlijnen 	Vorbereiding 2014, uitvoering 2015	Dienst communicatie	GGZ/Milieu & Groen
	Voor belangrijke en relevante projecten kan ontwerp voorgelegd worden aan een bomenreflectiekamer als kwaliteitsborging, leerproces en ervaringsuitwisseling	Vorbereiding 2014, uitvoering 2015	Dienst communicatie	GGZ/Milieu & Groen
	Zowel richtlijnen voor: <ul style="list-style-type: none"> - standplaatsverbetering - behoud bestaande duurzame bomen - vervangen bomen die geroooid worden - aanplanten van nieuwe bomen met voorkeur voor grote bomen op de lange termijn 	Vorbereiding 2014, uitvoering 2015	Dienst communicatie	GGZ/Milieu & Groen
	Betrokkenheid groendiensten het vastleggen van het programma en bij evaluatie van de ontwerpen	Vorbereiding 2014, uitvoering 2015	Dienst communicatie	GGZ/Milieu & Groen
Richtlijnen voor nutsmaatschappijen i.v.m. bomen op openbaar domein en de aanleg van ondergrondse nutsleidingen				
	Vertaling van het bomenbeleidsplan, bomennorm, bomenstructuur, en kwaliteitshandboek naar de aanleg en onderhoud van de nutsleidingen	Zo snel mogelijk na goedkeuring	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	Nutsmaatschappijen / Eigen werknemers facilitaire dienst.
	Streven naar een goede verstandhouding en evenwicht tussen nutsleidingen en ruimte voor bomen	Zo snel mogelijk na goedkeuring	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst	Nutsmaatschappijen / Eigen werknemers facilitaire dienst.

Maatregelen om bomen te beschermen bij infrastructuur of bouwwerken die impact hebben op gemeentelijke en merkwaardige bomen				
	Bomentoets als onderdeel van beoordeling stedenbouwkundige vergunningen en opmaak van bestekken	Vanaf goedkeuring	GGZ/Stedenbouw	
	Lijst van voorzorgsmaatregelen bij werken in de omgeving van bomen	Onmiddellijk	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst.	Werkleiders wegenis, technisch medewerkers facilitaire dienst
	Toezicht en controle op het terrein op de naleving van de opgelegde beschermingsmaatregelen	Onmiddellijk	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst.	Werkleiders wegenis, technisch medewerkers facilitaire dienst
	Handhaving indien nodig met mogelijkheid tot sanctie en vergoeding van de schade	Onmiddellijk	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst.	Werkleiders wegenis, technisch medewerkers facilitaire dienst
Opmaak van bomenbeheerplan voor een planmatig en gestructureerd beheer van het gemeentelijk bomenbestand				
	Regulier en bijzonder onderhoud en beheer vastleggen van de bomen door de stad beheerd <ul style="list-style-type: none"> - eindbeeld voor de toekomst - frequentie van beheer en onderhoud - inrichting en beheer van de boomspiegels - opvolgen van de gezondheidstoestand en risico-analyse - nodige middelen voor het beheer <ul style="list-style-type: none"> - mensen - materiaal - budget 	Vorbereiding 2014, realisatie tweede helft 2014	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige facilitaire dienst.	
	Opnemen van het beheer van bomen in een managements- en beheerstool <ul style="list-style-type: none"> - planning - opvolging - rapportering 	Indien mogelijk binnen proefproject software, onmiddellijk.	GGZ/Groen & Milieu.	Overleg met proefproject groeninventarisatie van provincie
Programma voor het verduurzamen van niet aangepaste bomen of standplaatsen				
	Standplaats aanpassen waar mogelijk mits aanvaardbare kosten	Is reeds aangevat, verder gradueel uit te werken.	Groendeskundige facilitaire dienst.	

	Bomen die niet duurzaam zijn dienen verwijderd en vervangen te worden als dit duurzame bomen worden	Is reeds aangevat, verder gradueel uit te werken.	Groenskundige facilitaire dienst.	
Regelmatige controle van de gezondheidstoestand en risico's van de bomen in beheer van de stad				
	Bomen die in slechte conditie verkeren dienen een diagnose te krijgen tot een passende behandeling	Reeds in uitvoering	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst.	Ploegleiders, technisch medewerkers facilitaire dienst.
	Bomen die een risico vormen dienen tijdig opgespoord te worden	Reeds in uitvoering	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst.	Ploegleiders, technisch medewerkers facilitaire dienst.
	Gekende risicobomen opvolgen en tijdig ingrijpen bij effectief gevaar	Reeds in uitvoering	GGZ/Milieu & Groen / Groenskundige facilitaire dienst.	Ploegleiders, technisch medewerkers facilitaire dienst.
	Aangepaste aansprakelijkheidsverzekering voor de stad	Na goedkeuring	Dienst Verzekeringen	
Programma voor infrastructuur- en renovatieprojecten in kader van (her)aanleg wegen en rioleringen, kernvernieuwing, vernieuwing openbaar domein				
	Selectie van de prioritairere projecten waar bomen belangrijke bouwstenen vormen <ul style="list-style-type: none"> - toekomstbomen - aanpassen van wegprofiel - standplaats en ruimte 	Vanaf Goedkeuring	Facilitaire dienst / GGZ-Stedenbouw / GGZ – Milieu & Groen	
	Mogelijkheden voor bomen vastleggen als elementen in deze projecten die op stapel staan <ul style="list-style-type: none"> - zie richtlijnen voor ontwerpers - bomen inpassen in het ontwerp - relatie met de nutsleidingen 	Vanaf Goedkeuring	Facilitaire dienst / GGZ-Stedenbouw / GGZ – Milieu & Groen	
Opmaak van een gemeentelijke boomverordening van toepassing op (private en publieke) bomen				
	Beoordelingskader voor vergunningsaanvragen voor rooien van bomen <ul style="list-style-type: none"> - criteria voor rooien, vervangen, compenseren, vergoeden, ... 	2014	GGZ Milieu & Groen	Juridische dienst / GGZ stedenbouw
	Beoordelingskader om bomen op te leggen bij vergunningsaanvragen <ul style="list-style-type: none"> - voorbeeld groene parking 	2014	GGZ Milieu & Groen	GGZ Stedenbouw

	Kader voor merkwaardige bomen op privaat domein - selectie en vastleggen - beschermingsmaatregelen - vergoedingen	2014	GGZ Milieu & Groen	GGZ Patrimonium
	Kader voor schade aan bomen op openbaar domein (verkeersschade, wegeniswerken, bouwwerken, bestrijdingsmiddelen, ...) - schaderegeling en vergoedingen o.b.v. uniforme waardering	Reeds uitgevoerd	Groendeskundige facilitaire dienst	
	Toezicht en handhaving op gemeentelijke boomverordening	Vanaf goedkeuring	Nog te bepalen	
Stimuleren van bomen in het landschap en de open ruimte				
	- bij particuliere eigenaars - bij landbouwers - bij verenigingen			
	Bekijken van de mogelijkheid van beheerovereenkomsten en contracten	Vanaf 2014	GGZ Milieu & Groen	
	Opmaken van een landschapsplan, groenstructuurplan of een actualisatie GNOP	Vanaf 2015	Via externe studieopdracht	
	Gebruik van traditionele soorten, inheemse soorten, streekeigen groen en autochtoon plantgoed	onmiddellijk		
Vijfjaarlijkse evaluatie en partiële actualisatie van het bomenplan		2018		
Interne organisatie en personeelsbehoefte voor de gemeentelijke dienst				
	Opleiding, vorming en bijscholing boombeheer voor de medewerkers van de groendienst	Reeds in uitvoering	Groendeskundige facilitaire dienst/ personeelsdienst	Werknemers groendienst
	Inhuren van externe expertise of gespecialiseerde mensen waar nodig	Reeds in uitvoering	GGZ/Milieu & Groen / Groendeskundige	Boomverzorger
	Meer overleg tussen de gemeentelijke diensten over het behoud en de uitbreiding van het gemeentelijk bomenbestand - in beginstadium van projecten - in beoordeling en bijsturing van de ontwerpen	Onmiddellijk	GGZ Stedenbouw/ GGZ Patrimonium	

8. Communicatie en participatie

In de vorige hoofdstukken is duidelijk gesteld dat bomen in de eerste plaats zorgen voor een leefbare stad voor de mensen die er wonen. De stad wil zorg dragen voor de bomen op het openbaar domein die door de stad beheerd worden, maar het is duidelijk dat dit niet enkel de zaak mag zijn van de lokale overheid.

Een goede communicatie met de bevolking over het hoe en waarom van bomen en de beleidskeuzes is dan ook cruciaal zeer belangrijk.

Informatie

In de eerste plaats kan een brochure of een informatievergadering over het bomenbeleidsplan de burger wegwijs maken in het beleid van de stad en het maatschappelijk draagvlak voor bomen vergroten. De inwoners moeten fier worden op de waardevolle bomen die de stad rijk is.

Inspraak

De stad wil haar inwoners de mogelijkheid geven om hun stem te laten horen met betrekking tot het gemeentelijk bomenbeleid zodat de juiste bomen op de juiste plaats geplant worden. Daarom zal een open communicatie gevoerd worden en zullen ontwerpplannen ter consultatie worden voorgelegd. Hierbij zullen ook de nieuwe media actief ingeschakeld worden. Ook krijgt de gemeentelijke Mina-raad en de Adviesraad voor groen en bebloeming de mogelijkheid zich uit te spreken over de wensen en gevoeligheden met betrekking tot bomen.

Actieve participatie

Bij grootschalige projecten zal ernaar gestreefd worden om de bevolking actief in te schakelen, bijvoorbeeld via plantacties die zich kunnen richten tot specifieke bevolkingsgroepen zoals de jeugd of families met kinderen. Hierdoor worden de inspanningen om tot een groter bomen- en bosbestand te komen gedeeld door de inwoners.

De stad wil verenigingen en initiatieven steunen die actief meewerken aan het vergroenen van de stad. Onder meer de gemeentelijke Mina-raad en de kan hierbij een belangrijke stimulerende rol spelen. Met de landbouwsector wordt een overleg gestart over de plaats van bomen binnen de agrarische bedrijfsvoering en kunnen individuele bedrijven begeleid en gesteund worden (bijvoorbeeld landschapsbedrijfsplannen).

Medebeheer

De stad wil ook tot een vorm van medebeheer komen, waardoor het verantwoordelijkheidsgevoel kan groeien. Omwille van deskundigheid en veiligheidsrisico's kunnen bewoners uiteraard niet zelf mee instaan voor traditioneel onderhoud, maar ze kunnen wel ingeschakeld worden in het opvolgen van specifieke bomen.

Waardevolle bomen

De stad wil een bijzondere aandacht besteden aan waardevolle bomen. Daarrond zullen specifieke publieksacties ontwikkeld worden.

Klachtenbehandeling

Klachten van inwoners over bomen worden door de stad ernstig genomen. Ze worden beoordeeld op basis van de in dit beleidsplan en het kwaliteitshandboek geformuleerde principes.

Sensibilisatie

De stad wil haar inwoners ook sensibiliseren om zelf meer bomen te planten en te koesteren. Dat zal gebeuren via het ter beschikking stellen van plantmateriaal, aangepaste subsidieregelingen en deskundig advies.

Vergunningsplicht

Tenslotte geldt een vergunningsplicht voor het rooien van hoogstammige bomen. De stad wil de inwoners informeren over de concrete toepassing van de vergunningsplicht. Indien bomen moeten gekapt

worden, zal samen gezocht worden naar oplossingen voor het behoud van de landschappelijke kwaliteiten. Op eenzelfde manier wil de stad omgaan met monumentale bomen die mee het straatbeeld en het karakter van de stad bepalen.

